

POMOĆ PTICAMA ŠTAPOM I KANAPOM

Prakljačić, B (2019): Pomoć pticama štapom i kanapom. EU info centar. Podgorica. pp94

Autorka, dizajn, foto i ilustracije: Bjanka Prakljačić

Štampa: AP Print Podgorica

Tiraž: 300 primjeraka

Štampanje ove publikacije podržali su Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori i EU info centar. Njen sadržaj je isključiva odgovornost autora, i ne odražava zvanične stavove Delegacije EU u Crnoj Gori i/ili EU info centra.

EU info centar

19. decembra br. 8, 81 000 Podgorica, Crna Gora

info@euic.me

www.euic.me

CIP - Каталогизација у публикацији

Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-9725-2-3

COBISS.CG-ID 39208976

ISBN 978-9940-9725-2-3

9 789940 972523 >

POMOĆ PTICAMA ŠTAPOM I KANAPOM

Bjanka Prakljačić

Delegacija EU u
Crnoj Gori

Sadržaj	3	Suplementi.....	39
Napomena i zahvalnica.....	5	Kako hraniti ptica.....	40
Dragi entuzijasti.....	6	Hranjenje formulom i drugom hranom u obliku paste ili tečnosti... 41	
NAŠLI STE PTICU, ŠTA SADA?.....	7	Šta ako ptic neće da zijeve?.....	44
Goluzdravac.....	7	Hranjenje pincetom – cijele granule, insekti i meso.....	45
Poletarc.....	7	Higijena.....	47
Odrasla ptica.....	8	Higijena opreme za hranjenje.....	47
Izuzeci od pravila.....	8	Higijena ptica i okoline ptica.....	47
Laste i ciope.....	8	Ptiči izmet –izvor informacija.....	49
Golubovi i gugutke.....	8	Normalan i loš izmet.....	49
SAMO POLAKO, NE ŽURITE!.....	9	Neobične boje.....	51
POGLE TO JE PRIRODA.....	10	Položaj izmeta na podlozi.....	52
SAD STE RODITELJ.....	11	VAŠE BEBE SU SADA POLETARCI.....	53
PRIJE SVEGA, SMJEŠTAJ.....	12	Ptice koje se hrane sjemenkama.....	54
1. Grijachi prostirke ili električno cebe.....	12	Ptice koje se hrane insektima.....	57
2. Sijalice.....	15	Ptice vodenih staništa i veće ptice.....	59
3. Flaše tople vode.....	18	Ptice koje se hrane mesom.....	61
Ljeto, zima i poruke od ptica.....	19	Laste i ciope.....	63
IDENTIFIKACIJA.....	21	Golubovi i gugutke.....	70
Ptice koje se hrane sjemenkama.....	21	NEKI OD NAJČEŠĆIH PROBLEMA.....	76
Ptice koje se hrane insektima.....	21	Raskrečen stav.....	76
Ptice koje se hrane mesom.....	22	Usporeno varenje.....	78
Ptice svaštojedi.....	22	Spoljašnji paraziti.....	78
Posebni slučajevi.....	23	Unutrašnji paraziti.....	79
ISHRANA I HIGIJENA.....	24	Krvava pera.....	80
Da li je ptic spreman za hranjenje?.....	24	Plitke ogrebotine nastale kod vas.....	80
Kako pripremiti hranu?.....	26	RUKOVANJE ODRASLIM PTICAMA.....	81
Ptice koje se hrane sjemenkama.....	26	Hvatanje malih i srednjih ptica.....	81
Metoda dvije čaše.....	28	Hvatanje većih ptica, grabljivica i lešinara.....	83
Ptice koje se hrane insektima.....	29	Hvatanje vodenih ptica.....	85
Kako doći do insekata?.....	31	MALA ISPOMOĆ U IDENTIFIKACIJI PTICA.....	87
Šta je potrebno za hvatanje i čuvanje insekata?.....	34		
Ptice koje se hrane mesom.....	35		
Par savjeta za pripremu obroka za mesojede.....	37		
Obrok za rehidraciju.....	38		

NAPOMENA

Dragi čitaoci, drage čitateljke,

Ovaj priručnik predstavlja moje lično iskustvo, isfiltrirano tokom dugog perioda pomoći pticama. Sigurna sam da postoje mnogo bolji savjeti i trikovi koji mogu i vama i pticama mnogostruko olakšati cijeli oporavak i othranjivanje, nažalost ja do sada na njih nisam naišla. Vjerujem i da se neka stručna lica neće složiti sa nekim od metoda opisanim u ovom priručniku, ili čije se iskustvo pokazalo drugačijim. Zato poštujem i prihvatam konstruktivnu kritiku: svrha ovog priručnika je moj pokušaj da olakšam posao onima koji nemaju drugog izbora sem sami priteknu u pomoć divljoj ptici, nikako diskreditacijua nečijeg znanja, iskustva i mišljenja.

ZAHVALNICA

Zahvaljujem svima koji su nesebično podijelili znanje i iskustvo sa mnom i pomogli mi, tokom godina, da ispratim u slobodu stotine divljih ptica. Zahvaljujem talentovanim i domišljatim ljudima sa kojima sam komunicirala putem interneta, foruma, majstorima zanata sa tajnim receptima koje su razvijali decenijama, da bi ih onda podijelili sa svima. Zahvaljujem svim strpljivima koji su satima razgovarali sa mnom, o svim mogućim i nemogućim načinima kako pomoći ptici, naći ono čega nema i napraviti ono što ne postoji. Zahvaljujem svim odraslim divljim pticama koje su mi pomogle da osposobimo poletarce za život u prirodi. Veliko hvala mojoj beskrajno strpljivoj porodici. Hvala vam!

Vaša Bjanka.

5.

Dragi entuzijasti,

uzeti život u ruke znači za njega odgovarati zakonski i moralno i to je vrlo ozbiljna stvar.

Spašavanje života čvrsto je povezano sa emocijama, ali znajte da ih upravo u takvoj situaciji morate suzbijati. Morate uraditi ono najbolje za život koji spašavate, za sadašnjost kao i za budućnost te, ma kako male životinje. Zato vaš čin mora biti lišen svake sebičnosti, i često podrazumijeva da u jednom trenutku vaše srce bude slomljeno. Ovo posebno važi za divlje životinje, jer ih spašavate kako bi vas one na kraju napustile. Jedino uspješno spašavanje divlje životinje jeste njeno vraćanje u prirodu. Jer, spasiti divlju životinju ne treba da znači osuditi je na lošiji život od onoga koji je mogla da ima da je nije zadesila loša sudbina. Naprotiv, nakon oporavka dajte joj najbolji mogući život, primjeren vrsti kojoj pripada: pustite je natrag u prirodu. Zapamtite ovo dobro, i stisnite zube kad za to dođe vrijeme.

Kao što vidite, dragi entuzijasti, pred vama je vrlo ozbiljan zadatak. Kad god je moguće prepustite divlju životinju stručnjacima, jer tako je najbolje. Ovaj priručnik nije zamjena za stručnu pomoć i uvijek prvo potražite neki centar za pomoć divljim životinjama, veterinaru, nadležne inspekcije i institucije. Zakonski ste obavezni da to uradite! Ujedno to je najbolje što možete da uradite! Govorim vam iz velikog ličnog iskustva.

Ali, ako ste prepušteni sami sebi, ako nemate baš nikakve pomoći i drugog izbora, onda se pripremite, jer slijede neki prilično teški dani u vašem životu.

6.

NAŠLI STE PTICU, ŠTA SADA?

Prvo i najvažnije, šta je to što vidite. Pogledajte dobro, da li vidite...

GOLUŽDRAVCA

Goluždravca ima u raznim veličinama i oblicima. Mogu biti potpuno bez perja, ili sa perjem koje još raste i liči na štapiće ili iglice. Mogu biti bijeli i pufnasti, sa velikim žutim žvalama u uglovima kljuna ili bez njih. Ono što karakteriše svakog goluždravca je nemogućnost da stoji ili se stabilno kreće na nožicama. Goluždravci sjede na petama ili leže prostrti na zemlji, a ako pokušaju da se kreću čine to gurajući nožicama iza sebe.

Idite na stranu 9.

POLETARCA

Poletarci liče na pufnaste minijature odraslih. Imaju kratka krila i rep koji još rastu. Ako pogledate rašireno krilo odozdo, vidjećete da svako veliko letno pero u osnovi ima bjeličastu cjevčicu iz koje raste. Iako izgledaju operjali, kada razduvate perje nailazite na gola mjesta, najčešće po sredini stomaka, leđa i ispod krila. Poletarci ne mogu dobro da lete i preleću nisko i kratke razdaljine, ali zato mogu da stabilno stoje na nogama, hodaju, trče ili skakuću.

Idite na stranu 10.

ODRASLA PTICA

Ako možete bez problema uhvatiti odraslu pticu to znači da joj je potrebna pomoć. Krilo koje visi, slomljena noga, povrede ili umazano i oštećeno perje povod je za akciju.

Idite na stranu 81.

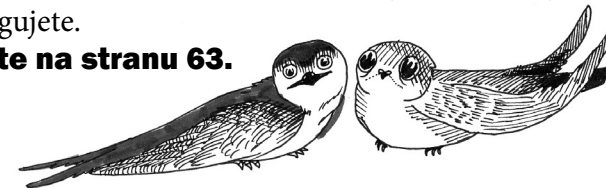
IZUZECI OD PRAVILA:

Svako pravilo ima svoj izuzetak, u ovom slučaju to su...

LASTE I ČIOPE

Ako vidite lastu ili čiopu na zemlji, potrebno je da reagujete.

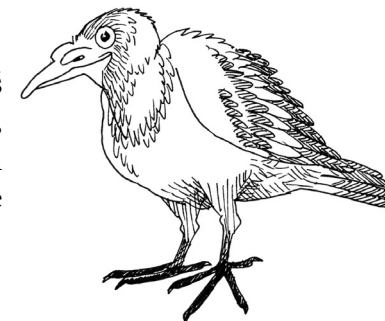
Idite na stranu 63.

GOLUBOVI I GUGUTKE

Golubovi i gugutke mogu izgledati baš kao tipičan poletarac - kratka krila i rep, trčkaraju po zemlji i imaju kljun koji samo mama može da voli. Ako ih sretnete na ulici, potrebna im je vaša pomoć.

Idite na stranu 70.

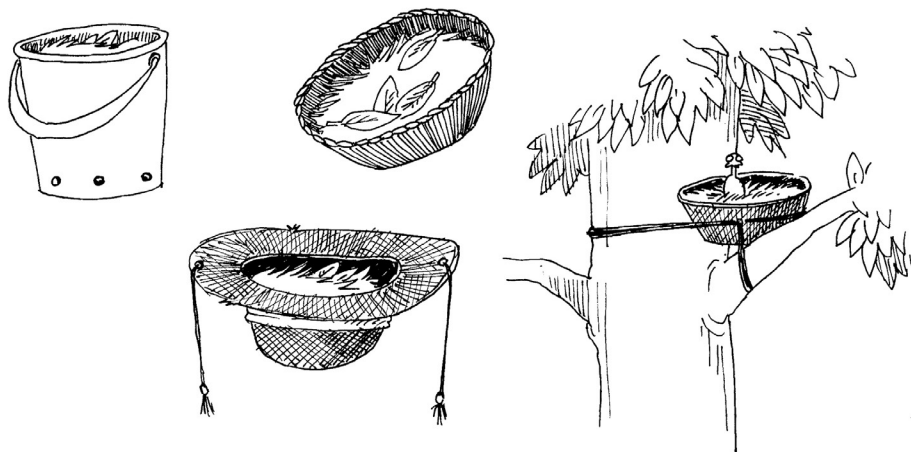

SAMO POLAKO, NE ŽURITE!

Vidite malu goluždravu ptičicu kojoj treba pomoć, i prvi instinkt je uzeti je u ruke, potrčati kući, nahraniti bepče. Ne! Ručno hranjene ptice imaju mnogo manje šanse da prežive u prirodi, posebno prvu zimu. Najveću šansu ptičica ima uz svoje roditelje. Zato je uzmite u ruke, da biste je zaštitili od opasnosti, sunca ili hladnoće, ali ne mrdajte nikuda. Pregledajte ptičica. **Da li vidite povrede, lomove, da li diše otežano ili se ne pomjera? Ako je odgovor da, idite na stranu 11.** Ako je odgovor ne, onda **oslušnite i pogledajte ravno gore.** Goluždravac nije mogao došetati tu, niti preletjeti odnekud, mogao je samo pasti ravno odozgo, iz gnijezda.

Da li vidite gnijezdo? Da li čujete roditelje?

Roditelji će panično dozivati, odmah gore iznad ptičica, ili će osmatrati sa vidnog mjesta. Ako ne vidite gnijezdo, ili ga ne možete doseći, napravite ga!

Korpe od pruća, zdjele kojima izbušite dno, pa čak i slamnati šešir mogu da budu zamjensko gnijezdo. Važno je samo da ne drže vodu! Napunite ih suvom travom ili lišćem, dodajte i vatu ako je ptičica baš mala. Nek je bepče ušuškano. Okačite gnijezdo što više, na mjesto koje grane zaklanjaju od sunca i kiše. Odmaknite se što dalje i posmatrajte. Da li u narednih sat-dva dolaze roditelji? Ako ne, idite na stranu 11.

Dok čekate, samo da vam javim: potpuni je mit da ptice neće prihvatiti svoje mlade ako ih dodirnete rukama.

POGLE', TO JE PRIRODA

Period poletarca je period kroz koji prolaze mnoge vrste ptica. Mlade ptice, kada malo operjaju i kada im krila izrastu tek toliko da mogu ublažiti pad nakon napuštanja gnijezda, svjesno iskaču vani. Razlog može biti manjak prostora u gnijezdu, ili gomilanje parazita, ali najčešće u iskakanju ptičica učestvuju sami roditelji, mameći ih i dozivajući ukusnim zalogajem u svom kljunu. Kada napuste gnijezdo, poletarci nisu najbolji letači. Najviše vremena provode na zemlji gdje prate roditelje i uče najvažnije lekcije u svom životu - kako i gdje pronaći hranu i vodu, kako se skloniti od opasnosti i predatora. Period poletarca obično traje svega dvije nedjelje, i svaki sat ove ptičje škole je krucijalan. **Zato ne dirajte poletarce!** Njima nije potrebna vaša pomoć, njima je potreban svaki trenutak sa svojim roditeljima. Izuzetak je ako su povrijeđeni, tada idite na stranu 11. **Ukoliko im prijeti neposredna opasnost, poletarca možete staviti u neki gust ili trnovit žbun, visoku travu ili na prve grane najbližeg drveta. Sitne ptičice je obično bolje staviti u niže rastinje, a krupnije vrste na drveće. Gusto drveće, poput čempresa, je idealno.** Imajte u vidu da će oni uskoro napustiti to mjesto i nastaviti svoj život na zemlji, pa se nemojte čuditi ako ptičica ponovo nađete na istom mjestu.

Morate znati da je period poletarca jako važan u životu ptice, toliko važan da bez njega, većina ručno othranjenih ptičica, ne preživi prvu zimu. Poletarci imaju veće šanse da dočekaju starost ako ih ostavite tu gdje jesu čak iako oko kruže mačke i psi, nego kada odrastu u luksuzu i udobnosti vaše njege.

Priroda je sve uredila, i to nije prvi niti posljednji poletarac koji se nosi sa izazovima spoljnog svijeta.

Istina je da mnogi poletarci stradaju, ali odrasle ptice to kompenzuju brojem mladih ili brojem gniježđenja tokom godine. Oni koji prežive postaju prave male mašine za preživljavanje koje će prenijeti ove vrijedne gene novoj generaciji. U svakom slučaju, mama i tata ptica znaju bolje nego vi, i to treba poštovati!

SAD STE RODITELJ

Ukoliko ste naišli na povrijeđenog goluždravca ili poletarca, ne gubite vrijeme, pravac veterinar! Mlade ptice su izuzetno osjetljive i što su više mirne i tihe, to je situacija ozbiljnija. U ovom priručniku je nemoguće objasniti šta treba uraditi u slučaju bolesti ili povrede ptica, jer nije moguće da vam putem kucanog teksta se ne može odraditi dijagnostika. Za to su potrebni manuelni pregled, RTG snimak i mikrobiološka ispitivanja. U međuvremenu najgore što možete uraditi jeste da ptica milujete, tepate mu i tješite ga, jer divlje ptice kontakt sa vama doživljavaju kao veliki stres. Stres je toliki da mogu uginuti zbog njega, istog dana ili par dana kasnije. Ptica transportujte na toplom, ali ne na direktnom suncu! Kutija od cipela sa ubrusima ili krpom na dnu, kao i fiksirana flaša tople vode pored ptica, može mu pružiti dovoljno snage da preživi kritične momente do dolaska kod veterinara. Pazite da se flaša ne oslobodi i ne zgnječi jadnička.

Ukoliko se desi da morate othraniti poletarca, idite na stranu 53. A ako je na vama da othranite goluždravca, počinje duga i komplikovana avantura za vas. Avantura koja zahtijeva vaš angažman 24h dnevno! Ukoliko niste u mogućnosti da budete neprekidno dostupni, počnite da telefonirate odmah i pronađite nekoga ko jeste.

Šta se očekuje od vas?

- da obezbijedite odgovarajući smještaj za ptica
- da održavate konstantnu i stabilnu temperaturu dok ptic ne operja
- da obezbijedite adekvatnu hranu za ptica
- da ptica hranite u pravilnim vremenskim intervalima tokom dana
- da održavate higijenu ptica
- da omogućite odgovarajući prostor za razvoj ptica
- da naučite ptica kako da se snađe u prirodi
- da omogućite sigurno puštanje ptičice na odgovarajuće mjesto

U daljem tekstu biće prikazano kako možete ispuniti ova očekivanja shodno onome što vam je dostupno. To znači da će vam biti prikazano šta bi bilo najbolje da obezbijedite ptičici, ali i šta može biti loša ali funkcionalna zamjena. Uvijek pokušajte da obezbijedite ptičici ono što je optimalno, jer alternative mogu imati trajne negativne posljedice.

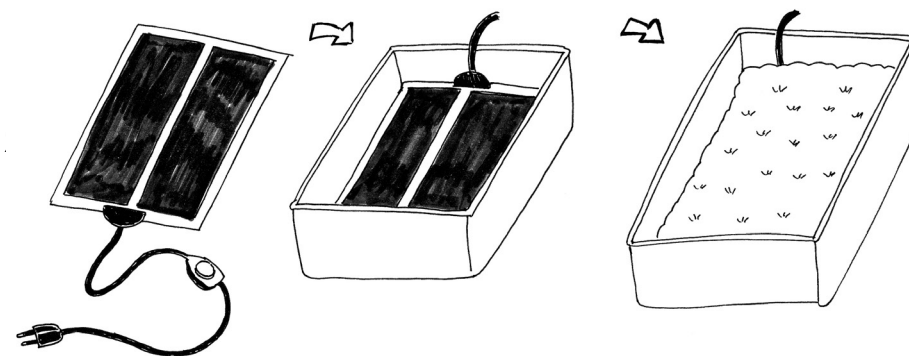
PRIJE SVEGA, SMJEŠTAJ

Goluždravci još uvijek zavise od spoljašnjeg izvora toplote kako bi održali normalne tjelesne funkcije. To znači da prije bilo čega drugog, pa čak i hranjenja, ptic mora da je potpuno i pravilno zagrijan. Hitna pomoć za goluždravce je zapravo pravilna adekvatnog smještaja i puštanje da se mališan u njemu stabilizuje i oporavi.

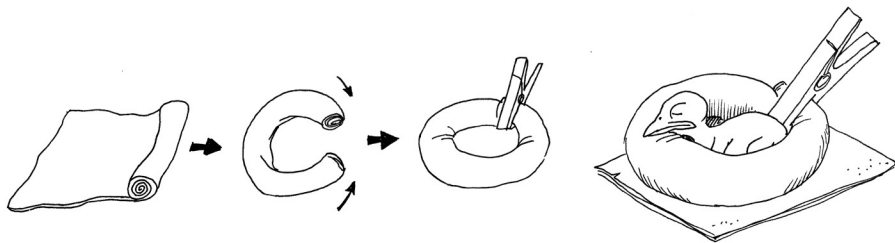
Najvažnija komponenta smještaja je stabilan izvor toplote. Za potpuno gole ptičice treba održavati temperaturu između 32 i 35 C, a kako dobijaju perje, temperatura se smanjuje. Sledeće po važnosti je konstrukcija smještaja za podsticanje pravilnog razvoja, sprječavanje krivljenja kostiju i zglobova. Evo nekoliko primjera kako se može napraviti odgovarajući smještaj zavisno od izvora toplote koji vam je dostupan. Savjetujem da pročitate svaki, jer neke metode se ponavljaju.

1. GRIJAČI PROSTIRKE ILI ELEKTRIČNO ČEBE

Za potpuno gole ptice koji ne mogu da se kreću odgurivanjem:

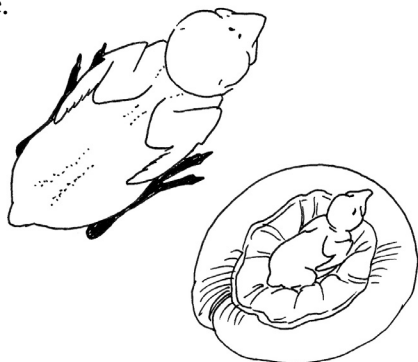

Grijače prostirke možete naći u prodavnicama za kućne ljubimce. Mogu biti namijenjeni reptilima ili sisarima. Električno čebe za ljude je takođe opcija. Potrebno je da čebe ili grijač stavite na dno plastične kutije, tako da pokriju cijelo dno. Ukoliko nemate plastičnu kutiju dovoljne veličine da u nju stane grijač, uzmete kutiju manju od površine grijača, isijecite joj dno i postavite je odozgo na grijač. Grijač ili čebe zatim podesite na srednju jačinu grijanja i pokrijte ih nekom debljom tkaninom, na primjer peškirom.

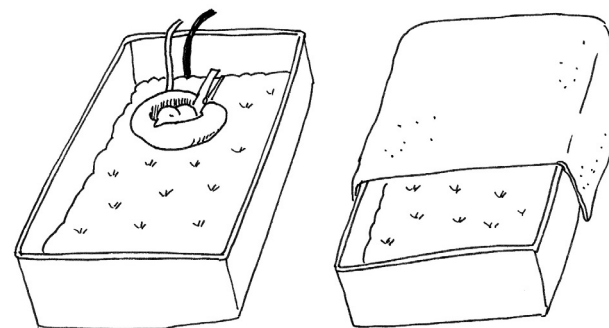
Uzmite meku krp, papirni ubrus ili pelenu prostirku i umotajte je kao palačinku. Palačinku savijte u obliku slova "O" i krajave pričvrstite štipaljkom. Cilj je da dobijete "krofnu" u kojoj će ptić moći udobno da se smjesti. Ispod ove krofne stavite papirne ubruse, jer očekujemo da bebac počne da vrši nuždu čim se malo ugrije.

Položaj ptića u krofni je jako bitan. Kada ga gledate odozgo nožice treba da su ravno ispod tijela i prstići da samo malo proviruju sa strane. Ukoliko je ptićica jako sitna i teško je napraviti krofnu po njenoj mjeri, možete dodati još materijala unutra - meka krpa, vata za hrčke, vata za akvarijumske filtere, filc ili prosto još presavijenog papirnog ubrusa.

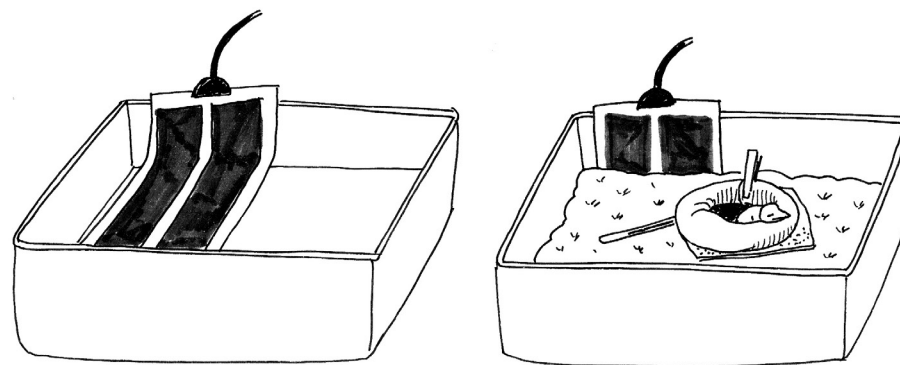
Temperatura mora biti konstantna. Da bi ste je pratili najbolje je koristiti termostat - može se kupiti u prodavnici za kućne ljubimce. Grijač se uključi u termostat, a termostat u struju. Sonda termostata se stavi kraj samog ptića ili ispod njega. Termostat će gasiti i paliti grijač i održavati zadatu temperaturu.

Ako nemate termostat, može se koristiti i termometar. Najbolji su tanki stakleni akvarijumski termometri postavljeni uz ili ispod ptića. Da bi ste postigli temperaturu morate prilagoditi jačinu grijača pomjeranjem kazaljke za jačinu i praćenjem temperature na termometru.

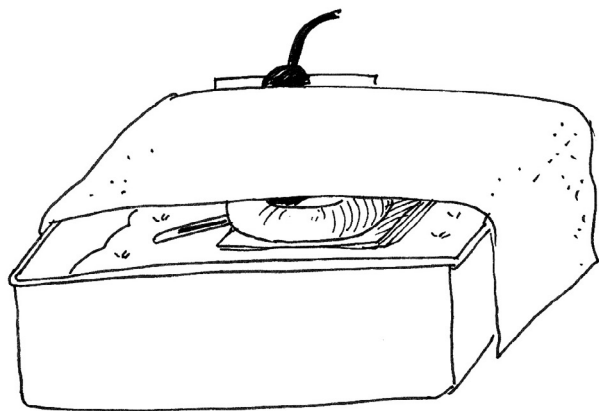
Krofnu sa ptićicom postavite u kutiju, na grijač. Provjerite da li sonda ili termometar stoje kako treba i prvih sat-dva često kontrolišite temperaturu. Grijači često ne griju ravnomjerno i imaju mjesta koja su za par stepeni hladnija ili toplija. Ako koristite termostat ovo neće biti problem, ali ako koristite termometar onda zapamtite gdje ste postavili krofnu sa ptićem kada ste postigli željenu temperaturu i nemojte je više pomjerati. Ako je potrebno da bilo šta zamijenite ili očistite, uvjerite se da je temperatura dobra prije nego što ptića ostavite samog. Da bi temperatura što manje varirala, kutiju možete pokriti krpom, peškirom ili pelenom prostirkom, ali ostavite bar 1/3 kutije nepokrivenu.

Za blago operjale ptiće koji mogu da se kreću odgurivanjem:

Sistem je u suštini isti, s tim što vam je cilj da pokrijete samo polovinu dna kutije grijačem. Zatim će te napraviti veću krofnu u kojoj ptić može da se kreće, a krofnu postavite na sredinu, pola na grijač pola na pod kutije. Ovaj sistem se koristi samo za ptiće koji sami, bez problema, sjede na petama, tj. održavaju ispravan položaj tijela samostalno. Oni će se sami

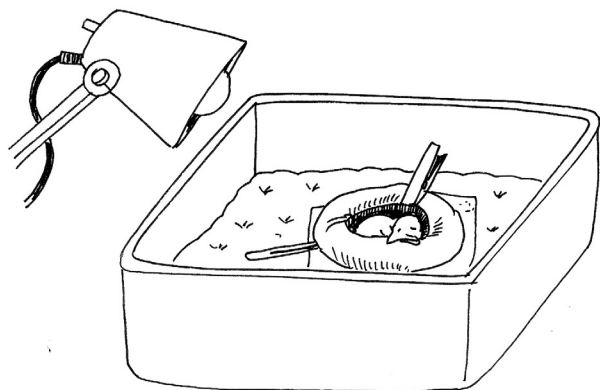
kretati između toplog i hladnog dijela, što je mnogo bolje i sigurnije za ptica. Pregrijavanje i opekotine su realna opasnost, pa ako je ptica zrela da sama priđe ili se odmakne od toplote, iskoristite to i prilagodite smještaj.

I u ovom slučaju je kutiju dobro pokriti kako bi temperatura bila što stabilnija, ali kutiju pokrijte tako da i topla i hladna strana budu jednako izložene svježem vazduhu. Ovaj smještaj je dobra opcija sve dok ptic ne uđe u period poletarca.

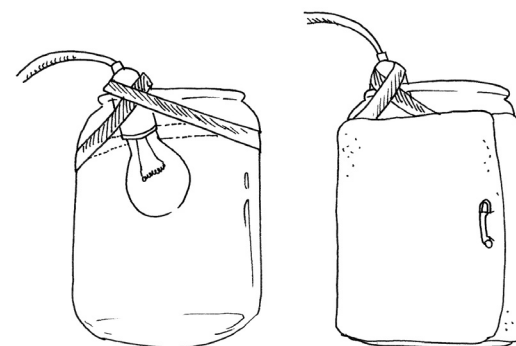
2. SIJALICE

Za potpuno gole ptice koji ne mogu da se kreću odgurivanjem:

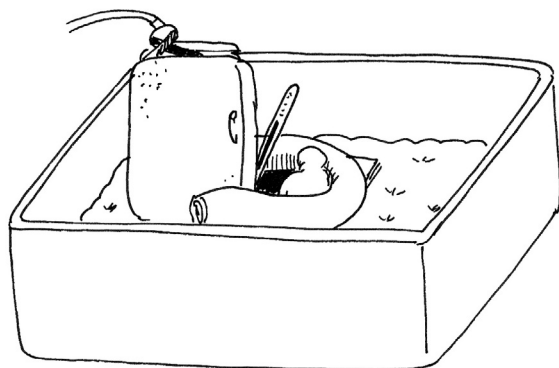

Izvor toplote je u ovom slučaju sijalica, međutim obične sijalice nisu opcija. Konstantno blještanje svjetlosti u oči ptica u razvoju može dovesti

do raznih problema, od stresa do sljepila. Jasno je da su obične sijalice potpuno neupotrebljive za noćne grabljivice, tj. sove. Ako koristite lampu kao izbor toplote, morate ili zamračiti samu sijalicu - abažurima ili pokrivanjem, ili nabaviti crvene ili crne sijalice za reptile, koje emituju toplotu i pritom vrlo malu ili nikakvu svjetlost. Mogu se koristiti i crvene sijalice za piliće, dostupne u poljoprivrednim apotekama. Nakon što je lampa spremna, uzmite veću kutiju i na dno stavite neku deblju krpu, pelenu prostirku ili peškir. Zatim pročitajte kako će te napraviti "krofnu" i koji je to ispravan položaj tijela ptica na strani 13. Isto će te uraditi i u ovom slučaju, i ptica postaviti u kutiju. Da biste postigli optimalnu temperaturu pomjeracete kutiju sa pticom bliže ili dalje od sijalice, pri tome prateći promjene na termometru koji se nalazi uz ili ispod ptica.

Ukoliko nemate mogućnost da nabavite crvene ili crne sijalice za reptile, ili crvene sijalice za piliće, onda postoji način kako da iskoristite i običnu sijalicu. Nađite veliku staklenu teglu i pričvrstite grlo sa običnom sijalicom na njenom ulazu. Koristite izolir traku ili selotejp. Teglu zatim umotajte u debelu krpu ili peškir, po mogućnosti tamne boje. Sijalica će grijati teglu i tegla će postati izvor toplote bez prejakog blještanja svjetlosti. Budite oprezni i imajte u vidu da će se tegla jako zagrijavati, pratite njenu temperaturu nekoliko sati i budite svjesni da će te možda morati gasiti i paliti svjetlo više puta tokom dana kako bi se tegla hladila i opet zagrijavala. Što veća tegla, a što manja sijalica, to bolje. Ne podcjenjujte sposobnost sijalice da isprži sve oko sebe u ograničenom prostoru. Ako biste mogli naći grlo koje na kابلu ima uređaj za kontrolu jačine svjetlosti sijalice, ili lampu sa ovom opcijom, onda biste mogli podesiti odgovarajuću jačinu koja vam najbolje odgovara.

Kada ste podesili sijalicu u tegli tako da je ona na dodir topla, a ne vrela, možete postaviti ptica u njenu blizinu. Krofnu koju ste pripremili otvorite u palačinku, savite je u obliku slova "C" i postavite njene rubove uz teglu. Ptić treba da je blizu tegle ali ne i da je dodiruje, najbolje da je na nekih 2-3 cm daljine. Termometar postavite uz samu teglu. Termostat bi vam ovdje itekako pomogao, ali ga možete koristiti samo u slučaju kada je tegla dobro zamračena. U suprotnom, imaćete diskovno žurku svakog dan i noći, dok se svjetlo bude palilo i gasilo. Za vas to možda i bude izdržljivo, ali za pticu svakako neće biti.

Za blago operjale ptice koji mogu da se kreću odgurivanjem:

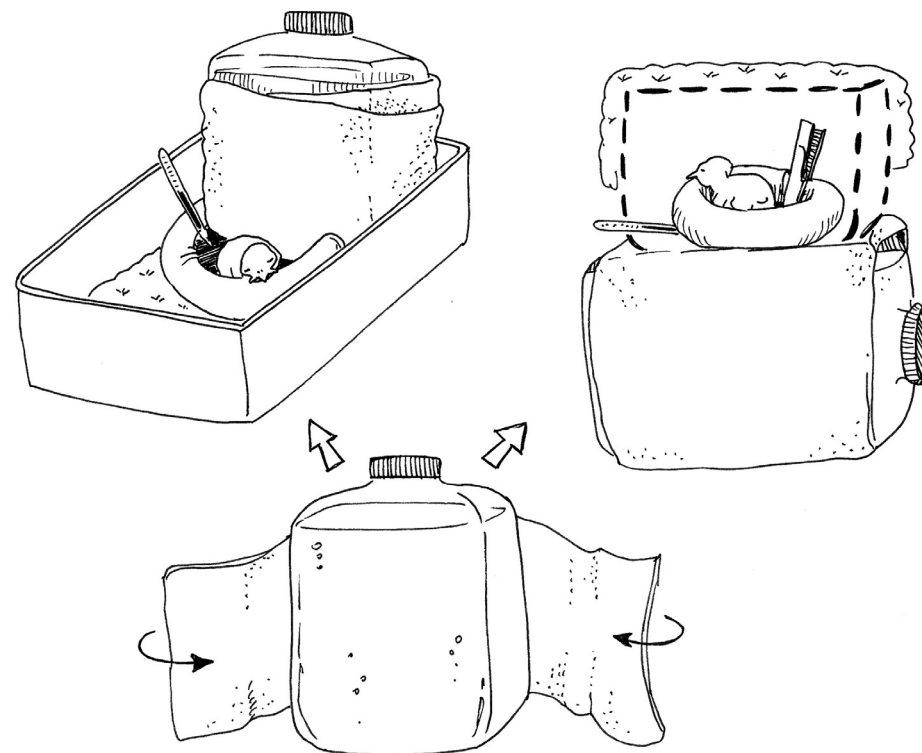
Sistem je potpuno isti, s tim što se postavi veća krofna (pogledajte objašnjenje na stani 14 i 15) ili čak možete potpuno skloniti krofnu.

VAŽNO UPOZORENJE!

Svaki grijač, bilo da je grijač prostirka za reptile ili grijač jastuk za štence i mačiće, ili čak električno čebe za ljude, može izazvati požar! Termostati takođe mogu otkazati i pustiti grijač da se grije do maksimuma. Ovo može opeći ili ubiti pticu, izazvati topljenje plastike ili gorenje tkanina. Lampe i sijalice su takođe opasne. Pokrivanje lampe ili pomjeranje abažura može dovesti do požara, sijalica se može pregrijati i eksplodirati, ili može doći do pucanja tegle! Zato često provjeravajte ispravnost opreme.

3. FLAŠE TOPLE VODE

Flaše dolaze u najrazličitijim oblicima i veličinama. Iz ličnog iskustva preporučujem one pravougaonog oblika, umjesto valjkastog, jer se ne kotrljaju i nema opasnosti da će ptica biti prignječena flašom. Takođe, što veće to bolje, jer se topla voda u flašama vremenom hladi, pa će te veće flaše ređe prazniti i ponovo puniti novom toplom vodom. Najbolje je imati dvije identične flaše i onda samo zamijeniti hladnu toplom, kako ptica ne bi ostajao dugo bez grijanja, čekajući vas dok prospete hladnu i sipate vruću vodu.

Kada izaberete flašu, treba da je napunite vrućom vodom iz česme. Temperatura vode u flaši treba da je takva da, dok držite napunjenu flašu, vrelna bude na samom pragu izdržljivosti, tj. da je malo vrelna počela bi da vam peče ruku. Ovako vruću flašu treba da zamotate u neku deblju tkaninu, kako bi što duže ostala topla. Zimi je obično potrebno mijenjati vodu u flaši otprilike svaka dva sata. Flašu možete upotrijebiti na više načina.

Prvi način je klasičan, kada uzmete veću kutiju, stavite meku deblju tkaninu na pod, napravite krofnu kako je objašnjeno na strani 13, ali je ne fiksirate štikaljkom već savijete u obliku slova "C". Flašu, koju ste zamotali u deblju krp, stavite u kutiju, a slovo "C" savijete tako da krajevi dodiruju flašu, kao kod tegle sa sijalicom (strana 17). Ptić ide u slovo "C" u pravilan stav - kao na strani 13, a termometar uz samu tkaninu koja obmotava flašu. Varijacije ovoga su brojne: ako je flaša duža položite je na stranu pa neka krajevi slova "C" dodiruju vrh i bazu flaše. Možete koristiti i dvije flaše sa obje strane ptića. Najbitnije je da pazite da ne pregrijete bepca i da slučajno ne napunite flašu prevrućom vodom. Ptić uvijek treba da je 2-3 cm udaljen od flaše.

Drugi sistem, koji je malo bolji za potpuno gole ptiće, je kada manju kutiju, kojoj ste odsjekli dno, stavite direktno na položenu flašu. U kutiju stavite krofnu sa ptićem, a kutiju možete i pokriti odozgo ostavljajući 1/3 kutije nepokrivenu radi cirkulacije vazduha. Ovaj sistem je bolji zato što grije ptića odozdo, preko stomaka, što je bolja opcija za jako mlade bepce. Takođe, manji prostor i pokrivena kutija drže stabilniju temperaturu oko cijelog ptića. Loša strana je što trebate da se uvješite u punjenju flaše uvijek vodom pravilne temperature. Ako je flaša prehladna ili pretopla, ptić nema gdje da se skloni.

Za starije goluždravce uvijek koristite sistem broj jedan, sa flašom u kutiji. Jednostavno im napravite veće slovo "C" ili ga potpuno sklonite.

LJETO, ZIMA I PORUKE OD PTIĆA

Nije isto pružiti optimalnu temperaturu ptićici ljeti i zimi.

Zimi se često dešava da grijači ne mogu zagrijati cijelog ptića, a flaše sa vodom se prebrzo hlade. Da biste ovo prevazišli, ispod ptića možete staviti vatu za hrčke, vatu za akvarijumske filtere ili filc, a komadom ovog materijala možete ptića i pokriti.

Tokom ljeta je podloga i pokrivač od vate za hrčke, vate za akvarijumske filtere ili filca nekada sasvim dovoljna da održi potrebnu temperaturu, posebno kada ptiću počne da raste prvo perje.

Iako pothlađen, ptić ne drhti, a pregrijan ne dahće (sposobnost da to rade

dolazi tek kasnije), ipak postoji način da vam "kažu" da li im je prevruće ili prehladno.

Optimalno zagrijan ptić - živahno traži hranu; ima odličan apetit; lijepo formiran izmet koji izbacuje u pravilnim razmacima i u istoj količini; koža je blago roze boje, po izgledu hidrirana i zapeta na tijelu; između obroka ptićica mirno spava.

Malo jače zagrijan ptić - počinje da se migolji kada nije gladan; oglašava se rijetko i tiho između obroka; često ga možete naći kako leži na stomaku sa jednom ili obe nožice pružene iza tijela.

Pregrijan ptić - postaje nermiran, puzi po gnijezdu između obroka i možete ga naći čak i van gnijezda; oglašava se između obroka; koža dobija jarko roze boju i izgleda suva čak i nabrana i bjeličasta na stomaku; često vrši nuždu i izmet je sitan i suv.

Blago pothlađen ptić - reaguje usporeno; sa mnogo manje živosti moli za hranu; stalno je pribijen uz izvor toplote; povremeno se usporeno oglašava između obroka; rijetko vrši nuždu pa je izmet veći po obimu, koža može biti blijeda ili na dodir hladna na leđima.

Jako pothlađen ptić - leži nepokretan; u težim slučajevima može izgledati mrtav ili disati na otvoren kljun; odbija hranu; stomak postaje naduven; dugo ne vrši nuždu pa izbaci veću količinu uzmeta koji čak može imati fermentisan, neprijatan, miris; oglašava se jako tiho ili pravi pokrete kao da se oglašava ali se zvuk ne čuje; ako je imao otvorene oči drži ih sada zatvorene; na dodir koža hladna čak i na stomaku.

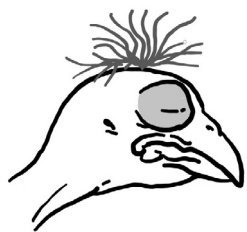
Sada kad ste ugrijali i smjestili ptićicu treba je ostaviti da se stabilizuje i bar jednom obavij nuždu. Do tada vi se možete posvetiti identifikaciji ptice kako biste znali koja je hrana ispravna za nju.

IDENTIFIKACIJA

Nije lako saznati kojoj vrsti pripada goluždravac pred vama, posebno kada nemaju ni jednu perušku na sebi. Zavisno od okolnosti nalaženja, možda ste imali sreću da vidite gnijezdo koje je palo, kao i roditelje u blizini. Ako niste, možete se pozabaviti foto galerijama za identifikaciju ptica dostupnim na internetu, možda vas upute u pravom smjeru.

Srećom, u tom uzrastu, vrsta nije toliko važna koliko je važno da znate kojom se hranom hrani - sjemenjem, insektima ili mesom, a to se može odrediti prema izgledu kljuna.

PTICE KOJE SE HRANE SJEMENKAMA

Obično su to zebovke. Njihova tijela su kratka i nabijena. Kljun, gledano odozgo i sa strane je debeo, kupast i kratak, od nosa do vrha kljuna savijen kao luk, ali na mjestu gdje se sastaju gornja i donja vilica ravan. Kada otvore usta da mole za hranu, žvalice i kljun naprave skoro pravilan krug ili skoro savršeno slovo "O".

Najpoznatiji izuzetak od ovog pravila su golubovi i gugutke. Srećom, oni imaju karakterističan izgled (pogledaj stranu 70).

PTICE KOJE SE HRANE INSEKTIMA

Većina sitnih i srednjih pjevačica se hrane insektima. Kljun ovih ptica, gledano odozgo i sa strane je tanji, oštar, uvijek se završava tankim oštrim vrhom koji može biti blago savijen kao kukica. Kod baš malih goluždravaca žvalice pokrivaju ivice kljuna pa, gledajući odozgo, kljun može izgledati kao da ima oblik uskog dugačkog trougla. Ovi ptici, gledano odozgo, opšteno duži, odnosno imaju "razvučeno" tijelo.

PTICE KOJE SE HRANE MESOM

Grabljivice su pokrivene bijelim, mekim paperjem, sa golim mjestima obično na petama i stomaku. Oko nozdrva je zadebljala voštanica, a kljun, iako još mali, tipično je zakrivljen na dolje, sa produženim vrhom.

Noćne grabljivice, ili sove, imaju široku glavu sa očima postavljenim naprijed. Imaju debele, operjale kapke i često dlačice nalik mačijim brkovima oko kljuna. Ako potražite otvore ušnih kanala, primijetićete da je jedno uho postavljeno više od drugog.

Male vrste sova, kao na primjer ćuk ili kukumavka, se hrane i insektima i mesom.

Dnevne grabljivice - vjetruške, kopci, jastrebovi, sokoli, orlovi, itd., imaju oči koje su više pozicionirane sa strane glave. Kapci su tanji, obično goli, a oko očiju ili između očiju i kljuna je kraće oštrije perje. Perje na glavi je obično usmjereno nagore. Donji kljun dnevnih grabljivica se završava usjekom u koji staje kraj gornjeg kljuna, odnosno ivice donjeg kljuna se na vrhu okomito spuštaju ka dole.

Sitne dnevne grabljivice, na primjer vjetruške, osim mesom hrane se i insektima.

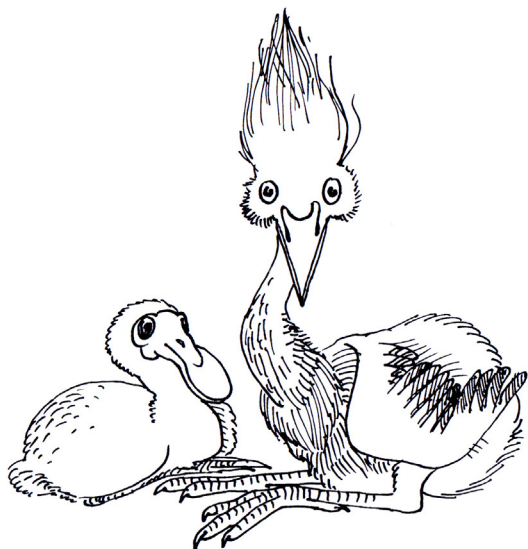
PTICE SVAŠTOJEDI

Kljun ptica svaštojeda je nagdje na sredini, obično dug, masivan i oštar na vrhu. Dobar predstavnik svaštojeda su svrake, vrane, čavke, gavranovi. Ipak, i svaštojedima tokom odrastanja treba visoko proteinska hrana, tako da pretežno treba da se hranite insektima i povremeno mesom.

POSEBNI SLUČAJEVI

Naravno, nije moguće sve ptice koje se hrane vrlo specijalizovano pokriti u ovom generalnom opisu. Srećom, obično je susret sa takvim pticama jako rijedak, a one su lako prepoznatljive. Na primjer, goluždravca kolibrija je teško pomiješati sa drugom pticom, a ptice vodenih staništa kao što čaplje, galebovi, barske koke, patke, lakše je identifikovati prema mjestu pronalaska, blizini kolonija ptica i činjenici da u ranoj fazi imaju prepoznatljive kljunove. Mislim da je teško pomiješati pile čaplje sa dugačkim kljunom i fantastičnom pank frizurou i crvenog ćelavca barske koke.

Ako ste i dalje izgubljeni u identifikaciji ptica, na kraju ove knjige, na strani 87, je poglavlje "Mala pomoć u identifikaciji ptica". Ovdje su izdvojene fotografije najčešćih predstavnika ptica koji se hrane različitim vrstama hrane.

ISHRANA I HIGIJENA

Napokon dolazimo do trenutka kada je vrijeme da nahranite ptica. Prije samog čina davanja hrane treba da ipoznamo sa nekim osnovama: da li je ptic spreman za hranjenje, kako pripremiti hranu i kako pravilno hraniti ptica.

DA LI JE PTIC SPREMAN ZA HRANJENJE?

Već je pomenuto kao važno da, prije hranjenja, ptic bar jednom obavi nuđu. Izbacivanje izmeta kod ptica dešava se čak i uslijed gladovanja i signalizira da digestivni sistem funkcioniše, da je ptic dovoljno zagrijan i dovoljno snažan da vari hranu. Ovi prvi izmeti, posebno poslije dugog gladovanja, mogu biti dosta različiti od normalnog izmeta i izgledati kao malo krečno bijele vode ili krečno bijela tečnost sa crnim ili sluzavim tragom u sredini.

Idealno bi bilo i da ptic reaguje na vaš dodir, prisustvo ili zvuk cvrkutanja tako što otvara kljun, uzdiže glavu i čeka da ga nahranite. Ako je ptic dosta iscrpljen, ovakvo ponašanje može biti mlitavo ili odsutno, što je opet normalno.

Na kraju, dobro bi bilo da uzmete ptica u ruke i pogledate mu stomačić. Zavisno od vrste i uzrasta, stomačić goluždravaca je većinom go i skoro proziran. Generalno očekujte da vidite ovakvu sliku:

Važno je pogledati da li ima znakova krvarenja - crvenih, crnih ili zelenih mrlja na mjestima mimo jetre i srca. Da li postoji crna tačka na boku sa jedne ili obe strane tijela? Da li je stomačić mekan ili tvrd, pun gasa ili tečnosti?

Jetra - vidi se kao tamno crvena mrlja

Crijeva - obično se samo slabo naziru

Srce- blijedo roze i pokretna mrlja

Želudac- najistaknutija površina na stomaku

Zadnje crijevo - gdje je vidan izmet

Ukoliko vidite krvarenje u stomaku ptica nemojte paničiti. Iako je situacija jako ozbiljna, ptici mogu da prežive manja krvarenja. Ono što je bitno jeste da ptičica miruje, da obezbijedite što stabilniju i optimalniju temperaturu i da dajete male, a česte obroke.

Ukoliko vidite crnu tačku koja se nalazi sa jedne ili obje strane stomaka, nažalost, ptic ima oboljenje koje se tako i zove - "crna tačka". Naučno još nije tačno utvrđen uzročnik ovog oboljenja, ali je vjerovatno u pitanju cirkovirus. Crna tačka se viđa prije svega kod sitnih pjevačica i obično je smrtonosna. Uginuće nastaje od trećeg do petog dana starosti ptica. Uz dobru ishranu moguće je ove ptice spasiti, ali oni onda postaju trajni nosilac i širilac ove bolesti. O ispravnosti puštanja ove ptice u prirodu treb da se posavjetujete sa ovlaštenom institucijom.

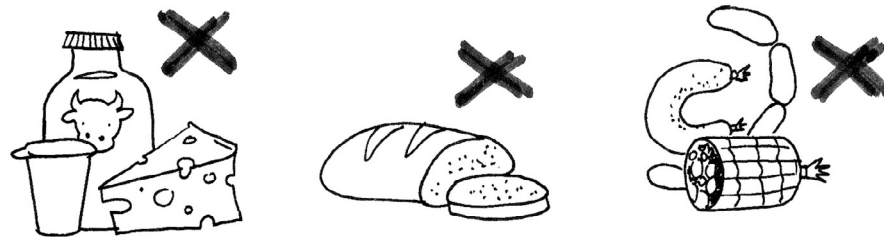
Ukoliko je želudac jako tvrd i jako izbočen, vrlo je moguće da je ptic pun hrane koju teško vari zbog stresa i pothlađivanja. Ovo stanje može proći samo od sebe, ali bilo bi idealno da prvi obrok bude mek, pripremljen kao obrok za rehidraciju (pogledajte na strani 38), sa dodatkom probiotika, i da dajete male, a česte obroke dok se stanje ne popravi. Nekada jako blaga masaža, ravna laganom dodirivanju želuca, pomaže da se varenje pokrene. Temperatura je tu najbitniji faktor. U ovom slučaju normalno je da prvih par izmeta bude tečno ili sa balončićima gasa.

Ukoliko su crijeva uvećana, roze boje, ili čak vidite gas u njima, to može ukazivati na crijevnu infekciju ili davanje neodgovarajuće hrane. Tretman je identičan kao kod uvećanog želuca. Ono što takođe može pomoći jeste da vatom natopljenom toplom vodom, blago pređete preko otvora kloake. Ovaj stimulus pticama može pomoći da isprazne crijeva.

Ukoliko je zadnje crijevo jako uvećano i puno izmeta, što se može osjetiti kao jako mekan stomak u samom dnu, to znači da ptic duže vrijeme zadržava izmet. Razlozi su pothlađenost, slabost, neka unutrašnja povreda pri udarcu ili padu ili stres. Nakon što ptica dobro utopli, pokušajte trik sa blagom masažom otvora kloake vatom natopljenom toplom vodom. Ako to ne pomogne, možete kapaljkom staviti jednu kap maslinovog ulja na otvor kloake, pustiti da malo ulja kapilarno uđe u kloaku, sačekati, pa nastaviti sa blagom masažom. Izmet koji ptic izbaci nakon ovoga može biti jako neprijatnog mirisa, prolivast i taman, ili čak sadržavati tvrde komadiće. Sve je u redu ukoliko se stanje ne ponovi.

KAKO PRIPREMITI HRANU?

Nikada, ali nikada, nemojte improvizovati ishranu ptica sa namirnicama koje imate u frižideru. Pojedine namirnice, posebno one termički obrađene ili konzervirane sušenjem, solju i šećerom, sigurna su smrt za ptice. Najveće ubice su mlijeko i mliječni proizvodi, hljeb i suhomesnati proizvodi!

Pticama nemojte davati mlijeko i mliječne proizvode, hljeb i suhomesnate proizvode! Niti išta termički obrađeno, slano, slatko

ili ljuto! PTICIMA NIKADA NE DAJTE VODU!

Ishrana ptica zavisi od toga da li se othranjuju na biljnoj, odnosno sjemenskoj hrani, insektima ili mesu. U daljem tekstu biće vam predstavljene tri kategorije hrane:

- idealna - prirodna hrana ptica uz koju će najbolje napredovati;
 - zamjenska hrana - ona uz koju će ptic odrasti, ali ne optimalno;
 - loša - ona uz koju će ptic preživjeti ali će hrana ostaviti loše posljedice.
- Predstavljene su vam ove opcije samo zato što je ovo priručnik za one koji nemaju drugog izbora, nemaju dostupno prihvatilište, zološki vrt ili slično. I računamo na vas, ptičje zamjenske roditelje, da će te odraditi sve da obezbijedite vašem mališanu najbolju hranu, ili bar najveći postotak najbolje hrane, tokom njegovog odrastanja. Ptic računa na vas!

PTICE KOJE SE HRANE SJEMENKAMA

Najčešći predstavnici su zebovke, golubovi i gugutke. O golubovima i gugutkama će biti više riječi na strani 70.

Idealna hrana

To je, prije svega i jedino fabrička formula za ručno othranjivanje. Ove formule su dostupne u prodavnicama za kućne ljubimce. Odgajivači

štiglića ili papagaja vam mogu pomoći da nađete ovu hranu. Fabričke formule za ptice su u obliku praha koji se miješa sa toplom ili vrelom vodom, prema uputstvima za upotrebu. Ukoliko imate izbora, prvih par dana ptičici treba davati visokoenergetsku fabričku formulu za ručno othranjivanje, a onda visokoproteinsku. Kako bi smješa došla do željene temperature i istu zadržala tokom hranjenja, koristite metodu “dviye čaše” (pogledajte na strani 28).

Pažnja - negdje će vam ponuditi “jajčanu hranu” kao zamjensku hranu. Jajčana hrana nije isto što i formula za ručno othranjivanje. Ona je namijenjena prije svega odraslim pticama koje hrane mlade i koje je uzimaju kao dopunu redovnoj ishrani, a zatim daju mladima pomiješano sa svojim uobičajenim obrokom. Jajčane hrane su često pune šećera i masti i, ako biste ih koristili u ishrani goluždravaca, kao osnovnu hranu, došlo bi do proliva, nepravilnog rasta i oštećenja jetre i bubrega.

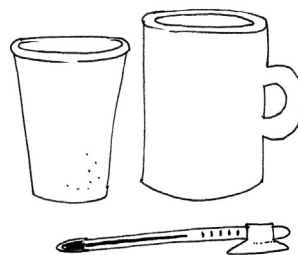
Zamjenska hrana

Ukoliko nemate drugog izbora možete probati da napravite formulu za ručno hranjenje. Ove formule možete pripremiti kombinacijom žitarica za bebe na pšeničnoj, ražanoj, ovsenoj ili pirinčanoj bazi - mogu se naći u super marketima ili apotekama. Žitarice za bebe su u obliku sitnih ljuspica koje je potrebno da usitnite mlinom za kafu ili blenderom, dok ne dobijete fino brašno. Ovoj bazi se zatim dodaje samljeveno ljušteno proso, susam, sirak, heljda i drugo oljušteno sjeme koje možete naći u prodaji. Možete dodati i manju količinu - 1/3 smjese, mljevenih golubijih granula ili koncentrata za spori rast pilića, kao i samljevene granule za štenad - svega 1/4 smjese. Pšenica, raž, ječam, pirinač su bazna sjemena kojih treba imati u višku; dok su susam i suncokret dosta masni i treba ih imati u manjku - 1/4 smjese sjemena. Kada pomiješate sve samljevene sastojke trebate ih prosijati kroz sitno sito bar dva puta. Rezultat je prhka praškasta smjesa koju je najbolje čuvati u staklenoj tegli na hladnom mjestu, ali ne u frižideru.

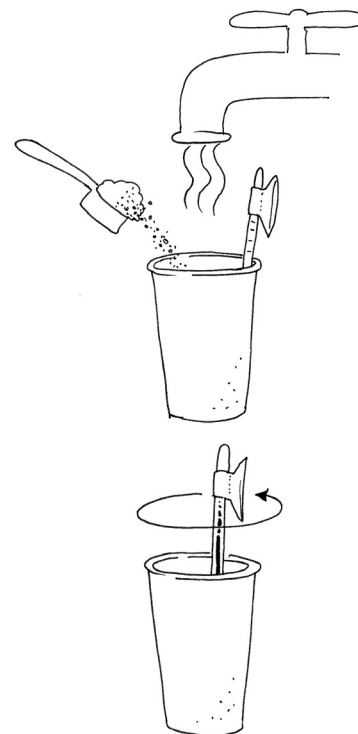
Ukoliko ste u mogućnosti da nađete probiotik za ptice, obavezno ga dodajte prema uputstvima.

Ovu suhu smjesu miješate sa vrućom vodom iz česme, nikako ključalom. Kako bi smješa došla do željene temperature i istu zadržala tokom hranjenja, koristite metodu “dviye čaše” (pogledajte na strani 28).

Metoda dijve čaše

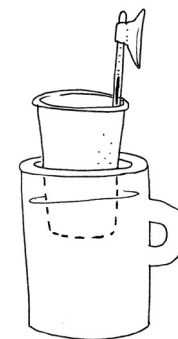
Trebaće vam jedna plastična čaša, jedna čaša debelih zidova (keramičke šolje su odlične), i tanki stakleni termometar. Akvarijumski tanki termometri su najbolji jer su jako osjetljivi i brzo prikazuju promjene temperature.

U plastičnu čašu dodajte praškastu formulu i vrelu vodu iz česme. Pazite jer voda iz česme može dostići i preko 50 C što je maksimum za termometar, pa termometar sklonite dok se smjesa ne prohladi.

Mješajte smjesu i dodajte vodu po potrebi jer će formula bubriti. Sačekajte da temperatura smjese padne na 40-39 C. Gustina treba da je poput paste za zube ili kečapa.

Pustite vruću vodu iz česme i testirajte je na koži ruke, po osjećaju voda treba da je baš topla ali prijatna. Sipajte toplu vodu u keramičku šolju, pa stavite plastičnu čašu sa formulom u nju. Trebaće malo vježbe, ali temperatura formule će ubrzo pasti i ostati na 38 do 37 C, što je idealno za hranjenje ptića. Da dogrijete formulu sipajte vruću vodu u keramičku šolju.

Loša hrana

Kao apsolutni minimum može se pripremiti smjesa od raznog brašna - pšenično, kukuruzno, ražano, heljđino, pirinčano itd. Ovakva ishrana može dovesti do značajnih problema u varenju ptica, uključujući blokadu digestivnog sistema i smrt ptičice. Brašna su puna bojila, stabilizatora, konzervansa i drugih supstanci koje jako štetno utiču na ptice. Ukoliko apsolutno nemate drugu opciju i birate između smrti ptica zbog gladi i smjese raznih vrsta brašna, pokušajte, ali ne očekujte dobre rezultate. Ovo može biti kratkotrajna zamjena prije nego što dođete do civilizacije i nađete ispravnu hranu, ali šteta može biti načinjena i poslije samo jednog hranjenja. Hrana se priprema na isti način kao i zamjenska hrana (strana 27), metodom dvije čaše (strana 28).

Ukoliko je ptic jako dehidriran i iscrpljen ili svega jedan dan star, ili ako postoji problem sa varenjem, zelucem ili crijevima, pogledajte kako pripremiti obrok za rehidraciju na strani 38.

PTICE KOJE SE HRANE INSEKTIMA

Većina sitnih pjevačica svoje mlade othranjuje insektima, a kasnije ih nauče na ishranu sjemenkama. Ovo je bitno za ptiće koji odrastaju, jer sjemenska hrana sama po sebi obično nema dovoljno proteina i energije za brzorastuće bebe.

Idealna hrana

Idealna hrana za ptice koje se hrane insektima su naravno insekti. Imajte u vidu da, zavisno od veličine ptica, insekti moraju biti odgovarajuće veličine, ali i mekoće. Uzmimo kao primjer veliku sjenicu. Ova ptica svoje mlade prvo hrani paucima, pa gusjenicama, pa tek onda prelazi na tvrde insekte kao što su mali skakavci i zrikavci. Ovo je neophodno imitirati tako što će te koristiti tek presvučene - bijele i meke - insekte, ili samo meke djelove insekata za manje ptiće, a kasnije uvoditi i tvrde dijelove. Odgovarajuća veličina znači da ptic može ponudeni zalogaj sa lakoćom progutati odjednom.

Evo bazične tabele sa insektima koje možete naći u prodaji ili u prirodi shodno starosti ptica:

Insekti moraju biti odgovarajuće veličine	Potpuno goluzdrav ptic	Ptic koji ima prvo perje na krilima, preko leđa i preko prsa	Ptic pokriven perjem ali i dalje sjedi na petama
Brašneni crvi	tek presvučeni	bez glave	zdrobljene glave
Supercrvi	tek presvučeni, mali	tek presvučeni mali i veliki sjeckani	sjeckani odrasli ili cijeli, bez glave
Lateralisi	mladi, cijeli	srednji, bez nogu	srednji ili odrasli bez nogu i krila
Dubije	tek presvučene male	tek presvučene, male i srednje male ali bez nogu	ako mogu jesti cijele skloniti noge, krila i tri prve ploče na leđima, ako ne - onda samo meki stomaci
Cvrčci	mladi bez nogu	odgovarajuće veličine, bez velikih nogu i zdrobljene glave i trupa	odgovarajuće veličine, bez velikih nogu i zdrobljene glave i trupa
Skakavci	samo meki stomaci ili jako mali skakavci bez nogu	samo meki stomaci	srednji skakavci veličine jednog zalogaja, bez velikih nogu i zdrobljene glave i trupa
Zrikavci	samo meki stomaci ili jako mali zrikavci bez nogu	samo meki stomaci ili jako mali zrikavci bez nogu	ako mogu progutati cijelog - onda skloniti velike noge, krila i zdrobiti trup i glavu; ako ne mogu progutati cijelog onda smo meki stomaci
Moljci	tijelo bez krila	tijelo bez krila	tijelo bez krila
Leptiri	tijelo bez krila	tijelo bez krila	tijelo bez krila
Vilin konjic	meki stomak	meki stomak	cijeli zdrobljen, bez krila
Razni opnokrilci	x	x	cijeli zdrobljen, bez krila - ne ose i stršljene
Tvrdokrilci	x	x	samo stomak

Zdrobljen insekt znači insekt koji je stisnut pincetom tako da dođe do pucanja njegovog hitinskog oklopa. Nije ga potrebno pretvoriti u kašu.

Insekti koje ne treba davati ptićima su larve muva - bijeli crvi koje možete pronaći u ribolovačkim radnjama, kao ni muve. Larve muva se uzgajaju na trulom mesu, i u radnji se drže u kukuruznom brašnu samo kako bi se prikrio njihov neprijatan miris. Zbog svoje ishrane ove larve u sebi sadrže veliki broj bakterija, ostatke trulog mesa, pa čak i botulin. Odrasle muve su pokrivene bakterijama i jajašcima parazita.

Druga hrana koju treba izbjegavati su gliste, puževi kao i mrtvi ili umirući insekti koje pronađete u prirodi. Gliste i puževi su često nosioci parazita opasnih po ptice. Mrtvi ili umirući insekti mogu biti otrovani raznim pesticidima ili u sebi nositi veliki broj parazita i bakterija.

Kako doći do insekata?

Najjednostavniji način je, naravno, otići u prodavnicu za kućne ljubimce i potražiti ih. Prodavnice za kućne ljubimce koje prodaju reptile, često u ponudi imaju i žive insekte, i to: brašnene crve, supercrve, lateralise, dubije, cvrčke i skakavce. Ukoliko insekte ne možete naći u prodaji, onda preostaje lov na njih.

Tokom dana insekte možete potražiti na livadama - skakavci, cvrčci, leptiri i vilini konjici uobičajen su ulov koji možete obezbijediti uz pomoć mrežice i sa malo spretnosti. Najviše ih ima na livadama pored izvora slatke vode - rijeke, potoci, jezero, bare, itd. Ponesite sa sobom odgovarajuću posudu u koju ćete stavljati svoj ulov. Prazna i oprana flaša obješena za grlo o vaš kaiš dobar je način za nošenje insekata koje ste ulovili. Njih ubacujete kroz otvor flaše; oni padaju na dno i ne mogu iskočiti nazad kroz usko grlo. Pazite ako se saginjete, možete izgubiti sve što ste ulovili ako se flaša prevrne. Naravno, pazite na zmije i nemojte zalutati u tuđi posjed ili loviti insekte u zaštićenim područjima.

Tokom noći insekte možete domamljivati svjetiljkom. Noćni leptiri odnosno moljci, najčešći su ulov, mada se ovako mogu privući i zrikavci. Ulov noćnih insekata je često mršav, pa treba obići mjesta gdje redovno i snažno gori rasvjeta - na primjer svjetiljke ispred ulaza zgrada.

Tokom godine postoje prave ptičje gozbe insekata koje možete iskoristiti. Primjer za to je izlijetanje insekata pod nazivom vodencvjetovi. Oni u rojevima napuštaju rijeke ili jezera i moguće ih je naći u velikom broju na obalama. Tu su i cikade, koje izlaze iz zemlje tokom vrućih ljetnih

mjeseci, a oglašavaju se upornim cvrčanjem na drveću. Mužjake je lako naći po cvrčanju, a možete ih domamiti bliže sebi ako pucketate prstima. Pucketanje prstima imitira zvuk ženke cikade. Svakako otvorite oči jer oko jednog mužjaka moguće je naći i po nekoliko nijemih ženki. Noću je lako pronaći zrikavce na ulicama okruženim livadama i obasjanim uličnom rasvjetom. Pogledajte i stranu 34.

Zamjenska hrana

Kao zamjena za insekte mogu se koristiti granule za štenad. Najbolje su one za štenad malih rasa pasa, za najraniji uzrast, sa bar 32% proteina. Cijena granula ne garantuje njihov kvalitet, pa čak ni preporuka prodavca. Najbolje je da sami provjerite sastav hrane, a prije toga morate naučiti čitati deklaracije. Kada se navode sastojci hrane oni se postavljaju po redoslijedu, od onoga čega ima najviše ka onome čega ima najmanje. Tako da, ako nađete hranu na kojoj piše "kukuruz, pšenica, sojine ljuspice, pirinač, pileće meso...", to znači da u hrani procentualno ima najviše kukuruza, pa pšenice, pa sojinih ljuspica, i tako dalje. Logično je da je vaš cilj da pronađete hranu koja ima meso što bliže početku liste sastojaka. Dalje, jako je važno koje je meso u pitanju. Ako na deklaraciji piše meso i mesne prerađevine, to znači da se u hrani nalaze razni djelovi životinje, uključujući kosti i kožu, samljeveni. Idealna situacija je kada piše na primjer "pileće meso" kao i postotak koji se nalazi u hrani. Ovaj postotak treba da je što veći, jer od prikazanog postotka mesa na deklaraciji samo 16% je zaista čistog mesa. Izbjegavajte granule obojene raznim bojama, ili one koje se hvališu količinom povrća kao što je grašak, šargarepa, kukuruz. Ne plašite se da eksperimentišete. Ako vam se pokaže da jedan brend granula nije dobar, probajte drugi i treći. Već u startu ptić ne dobija optimalnu hranu pa je dobro naći bar granule koje mu najviše odgovaraju. Granule možete pripremiti na dva načina.

Prvi je da ih sameljete u prah i miješate sa vrućom vodom po metodi dvije čaše (vidjeti na strani 28). Ovo je najbolji način za hranjenje jer se hrana brže sprema i lakše čuva na odgovarajućoj temperaturi.

Drugi način je da granule potopite u vruću vodu, ne ključalu, i sačekate da potpuno nabubre. Gotove su kada ne sadrže nikakav tvrdi dio u sebi. Pošto je obično potrebno i do pola sata da granule potpuno nabubre, možete ih pripremati i metodom dijve čaše, ali tako što granule i vruću vodu stavite

u plastičnu čašu, a onda plastičnu čašu odmah stavite u keramičku šolju punu vruće vode. Na taj načinće voda u plastičnoj čaši duže ostati topla. Ako se granule ipak potpuno rashlade, možete im dodati još malo vrele vode kako bi se ugrijale prije hranjenja. Hrana uvijek mora biti topla.

Da biste pomogli pticu da lakše vari ovu hranu, možete joj dodati probiotik za ptice prema uputstvu - određena količina grama probiotika na određenu količinu hrane.

U prodaji se takođe mogu naći "insekske paštete" koje u sebi sardže sušene insekte i larve insekata. Ipak treba da budete vrlo oprezni sa ovom hranom. Većina "insekskih pašteta" sadrži značajne količine žitarica kao punila, a hranjivi sastojci sušenih insekata mogu biti smanjeni. U najboljem slučaju mogu se samljeti i pomiješati sa granulama za štenad, tako da čine 1/3 udjela smjese.

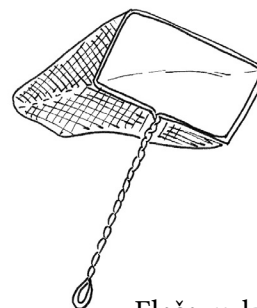
Izbjegavajte hranu za mačke, bilo suhu ili vlažnu. Iako je naveliko preporučivana zbog visokoproteinskog sastava, upravo zbog toga, kao i zbog drugih aditiva, štetna je na duge staze. Ako ništa drugo, izazvaće opterećenje jetre i bubrega, i hroničnu dijareju i poliuriju kod ptica. U najgorem slučaju može dovesti do teških oštećenja organa, invalidnosti i smrti ptica.

Loša hrana

Kao jednokratni zamjenski obrok ili kao loš način othranjivanja može se koristiti živo meso. U tom slučaju bolje birati meso koje sadrži više proteina nego masti. Sjeckano pileće srce, pileća jetra, sjeckano goveđe i jagnjeće srce, prepeličja prsa i crveno meso od goveđeg buta mogu se koristiti kao hrana. Vlažna hrana za pse je takođe opcija za nekoliko obroka. Ove vrste hrane će nemonovno izazvati probleme - loš izmet, mršavost, loše perje, ali ptić će imati šansu da preživi.

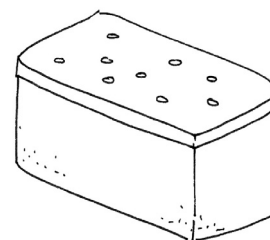
Ukoliko je ptić jako dehidriran i iscrpljen, ili svega jedan dan star, ili ako postoji problem sa varenjem, želucem ili crijevima, pogledajte kako pripremiti obrok za rehidraciju na strani 38.

Šta je potrebno za hvatanje i čuvanje insekata?

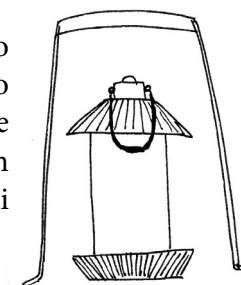
Možete koristiti mrežicu za akvarijum, ali je možete napraviti od obruča od žice i džaka za krompire. Male i srednje velike mrežice su bolje i preciznije za lov u gustom vegetaciji.

Flaša u koju stavljate insekte nakon što ste ih ulovili treba da je zaklonjena od direktnog sunca. Ako se pregrije, insekti će brzo uginuti.

Kada dođete kući, ulovljene insekte prebacite u plastičnu kutiju na čijem je poklopcu izbušeno par rupa. Kutiju stavite u frižider jer će tako insekti ostati duže živi.

Za noćni lov insekata koristite jako svjetlo. Ako ste u urbanoj sredini vaša svjetiljka će se teško takmičiti sa uličnom rasvjetom, pa odaberite neki mračni kutak. Svjetiljku pokrijte mrežicom ili žičanom kantom kako se insekti ne bi ispekli na ugrijanoj sijalici.

Prilikom lova na isekte zaštitite se od Sunca, trnja i gmizavaca. Ne zaboravite baštenske rukavice, duboke cipele i obavezno šešir.

PTICE KOJE SE HRANE MESOM

Prije svega to su dnevne i noćne grabljivice, lešinari, korvide - svrake, vrane, čavke, gavranovi, dalje, svračci, galebovi, čaplje, kormorani, itd. Kada mislimo na meso, govorimo o mesu ptica, sisara, gmizavaca, vodozemaca, riba. Zato, nakon identifikacije ptica, treba detaljno pročitati čime se one hrane, tačnije koje vrste mesa su na njihovom prirodnom jelovniku. Ove informacije se mogu pronaći na internetu.

Što se dnevnih i noćnih grabljivica tiče, one su priča za sebe. Za othranjivanje ovih ptica potrebno je dobro znanje, kao i posebna sokolarska oprema kako bi se uspješno uvele u lov prije puštanja. Neke vrste manjih sova je moguće, metodom postepenog puštanja, pripremiti za život u prirodi. Međutim veće sove i dnevne grabljivice zahtijevaju posebnu njegu. Za ove ptice uvijek treba uporno tražiti pomoć, bilo od institucija, sokolarskih klubova, pa čak i prihvatilišta izvan granica zemlje.

Za ove ptice nema zamjenske hrane. Njihov organizam zahtijeva da im priuštite ispravnu hranu i da njihov plijen pripremite na odgovarajući način prije hranjenja. O pripremanju plijena više na strani 37, a o samom hranjenju više riječi na strani 45. i dalje. Što se plijena tiče, najčešće se upotrebljava:

- **meso sisara** - miševi, pacovi, kunići. Svi su većinom dostupni u prodavnicama za kućne ljubimce koji u ponudi imaju gmizavce. Obično su zamrznuti. Mogu se odmrzavati na dva načina: 1. izvade se iz zamrzivača i ostave preko noći, ili duže, u frižideru, dok se potpuno ne odmrznu, a onda zagriju prije hranjenja potapanjem u toplu vodu ili korištenjem fena za sušenje kose; 2. izvade se iz zamrzivača i potope u vruću vodu dok se potpuno ne odmrznu. Prilikom potapanja u vruću vodu idealno je staviti ih u kesu i tako u kesi potopiti u vodu stavljajući neki balast na njih kako ne bi plutali. Kada su u kesi, neće izgubiti prirodan miris niti krv koja je bitna za kasnije hranjenje. Metod 1. je bolji za krupniji plijen a metod 2. za sitniji. U ishrani se povremeno može koristiti goveđe i jagnjeće srce, kao i crveno meso od goveđeg buta. Ostale vrste mesa, posebno svinjetina i teletina, ne smiju se koristiti. Meso iz mesare treba generalno izbjegavati, jer je često okupano u nitritima i dobija se tovom životinja

uz upotrebu antibiotika. Što se ostalih sisara tiče, ako su u ponudi, meso hrčka, morskog praseta, degua, zeca i ostalih glodara je prihvatljivo, ali obično nije dostupno u prodaji sem kao žive životinje.

- **meso ptica** - jednodnevni pilići, prepelice u različitim uzrastima i pileće srce i džigerica su prihvatljivi. Za pojedine grabljivice kao što je to na primjer kobac, jako je važno da su u ishrani prisutne pravilno pripremljene sitne ptic, ali ih je teško pronaći u prodaji. Zbog toga su farme pilića i prepelica glavni izvor hrane. Krupnijim grabljivicama u starijim uzrastima može se dati pileći ili ćureći vrat, ali ipak treba tačno znati kada je to prihvatljivo. Pileće srce i džigerica su izuzetno kalorični i daju se rijetko. Pileće i ćureće meso, posebno ono iz supermarketa, treba izbjegavati, jer može izazvati niz zdravstvenih problema, posebno na organima za varenje. Imajte u vidu da je komercijalno dostupna perad tovljena uz obilje antibiotika i steroida, pa je kao takva, potpuno neprimjerena. Odrnzavanje je identično kao kod odmrzavanja mesa sisara.

- **ribe, gmizavci i vodozemci** - generalno pravilo je da ovaj plijen treba da bude odgovarajuće veličine, da ga ptice mogu progutati u jednom zalogaju i bez problema. Slatkovodne vrste ptica treba hraniti plijenom dostupnim u slatkovodnim staništima, a morske plijenom dostupnim u moru. Odrnzavanje je identično kao kod odmrzavanja mesa sisara. Najčešće se obavlja potapanjem u toploj vodi, a hranjenje treba obaviti što prije i viškove baciti.

Neke manje vrste grabljivica, manje vodene ptice kao i korvide imaju mješovitu ishranu koja se sastoji od krupnih insekata i mesa. Bitno je informisati se o njihovoj ishrani i probati je imitirati što je bliže moguće. Na primjer, male vrste sova, koje se primarno hrane krupnim insektima, će rado uzimati meso, ali im ono vremenom opterećuje digestivni sistem i rjeđe dolazi do stvaranja dobrih gvalica (gvalica su nesvareni dijelovi plijena koje ptica povraća kao kompaktnu lopticu). Više o gvalici na stani 46.

Ukoliko je ptić jako dehidriran i iscrpljen, ili svega jedan dan star, ili u ako postoji problem sa varenjem, želucem ili

crijevima, pogledajte kako pripremiti obrok za rehidraciju na strani 38.

Par savjeta za pripremu obroka za mesojede

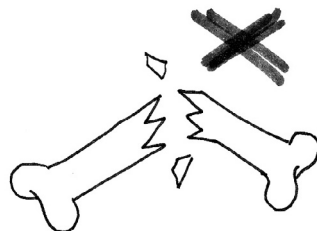
Meso podijelite u porcije ili odvojite prije stavljanja u zamrzivač. Najbolje je da napravite neki sistem označavanja sadržaja kesa - na primjer, broj čvorova kojim vežete kesu. Ukoliko ste ipak zaboravili da podijelite meso, možete ga, dok je još zamrznuto, presjeći pilom za drvo ili metal. Šta odmrznete ne zamrzavajte ponovo.

Da li se smrznuta životinja potpuno odmrzla možete provjeriti ispipavanjem stomaka. Ako je stomak mekan i topao, odmrznuta je u potpunosti.

Ukoliko je potrebno da očerupate smrznutu pticu uradite to dok je još smrznuta u zdjeli hladne vode. Perje treba da je potpuno natopljeno vodom kako ne bi letjelo na sve strane.

Ukoliko je potrebno da podijelite životinju prije zamrzavanja nikako nemojte sjeći ili lomiti kosti. Oštre kosti i ulomci kostiju mogu povrijediti ili ubiti pticu. Uvijek plijen razdvajajte po zglobovima izbjegavajući bilo kakva oštećenja na kostima. Odstranite stopala sa noktima.

OBROK ZA REHIDRACIJU

Jako dehidrirani ptici, ptici koji su dugo bili pothlađeni ili im je data neadekvatna hrana, mogu imati ozbiljnih problema sa varenjem. Prethodno dugo gladovanje, odbijanje hrane, suva smežurana koža, tvrd stomačićić pa čak i ako je pred vama tek izležen ptic, povod je da se prvi obrok pripremi tako da rehidrira ptičicu.

Potreban vam je rastvor za rehidraciju koji možete naći u apotekama u obliku praha. Uzmite čist prah, bez dodataka boja i aroma. Ukoliko nemaju, potražite ringerov rastvor ili rastvor soli i glukoze. Na kraju, rastvor za rehidraciju možete dobiti ako u 250 ml prokuvane i ohlađene vode pomiješate 1/3 kafene kašičice meda ili šećera i prstohvat soli. Ukoliko nemate vremena za kuvanje vode, jer je situacija hitna, možete upotrijebiti destilovanu vodu, flaširanu vodu ili vodu iz česme.

Goluždravci još ne znaju da piju vodu. Svako davanje vode će rezultirati gušenjem ili će voda otići u pluća i izazvati smrt naknadno. Generalno je pravilo da ptici koja sama ne uzima vodu, tako što dođe do posude i sama krene da pije, vodu ne dajete. Eventualno, u posebnim slučajevima, odraslim pticama se može prinijeti voda, o čemu će biti riječi kasnije. Da biste pticu dali rastvor za rehidraciju, možete to uraditi na dva načina: putem sonde ili kroz hranu. Hranjenje na sondu možete vidjeti na stani 42 i 43. Sigurnije je pticima dati rastvor za rehidraciju kroz hranu.

Ptice koje hranite formulom - zamiješajte im formulu sa rastvorom za rehidraciju, i to u rastanjenom obliku - tek da je dovoljno viskozno da se ne razliva kao tečnost.

Ptice koje hranite insektima - dobro bi bilo prvi obrok im dati sa samljevenim granulama za štenad, pri čemu ćete samljevene granule pomiješati sa rastvorom za rehidraciju da dobijete rijetku pastu.

Ptice koje hranite mesom - komadiće mekog i lako svarljivog mesa, kao na primjer pileća džigerica, potopite u rastvor za rehidraciju i ostavite da odstoji 5 minuta. Hranite po malo.

Izuzetno mali goluždravci, koji vam staju na dlan, mogu dobiti 0.2 do 0.3 ml rastvora. Veći i operjaniji ptici sitnih pjevačica mogu dobiti 0.5 ml rastvora. Ptici srednje velikih ptica, kao na primjer kos, gugutka ili golub, mogu dobiti 0.8 do 1 ml rastvora. Operjan ptic svrake, vrane, čavke, može dobiti 1.2 ml rastvora, dok veliki ptici, tipa sivi galeb, mogu dobiti 3 do 5 ml. Davanje previše rastvora za rehidraciju može izazvati dijareju.

SUPLEMENTI

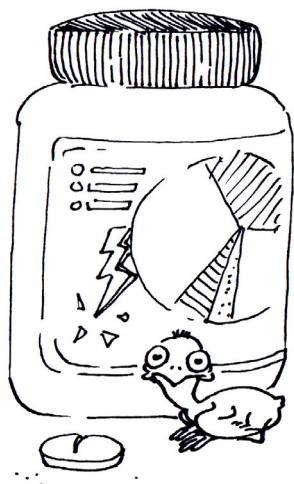
Bez obzira koju pticu ohranjujete suplementi su jako dobrodošli. Vitamini i minerali su neophodni za pravilan rast i razvoj ptica, kao i za formiranje jakog i zdravog perja. Kod grabljivica je jako važan kalcijum, i mora se obavezno davati tokom odrastanja.

Suplemente za ptice možete naći u prodavnicama za kućne ljubimce, poljoprivrednim apotekama, kod veterinara, ili možete koristiti suplemente za ljude, naravno u odgovarajućoj dozi.

Vitamini i minerali za životinje, uključujući i ptice, toliko su zastupljeni u prodaji da njihovo pribavljanje više ne predstavlja problem. Nekada je samo problematično naći dobar kalcijumski preparat. Kao zamjena može se koristiti samljevena sipina kost ili samljevene ljuske od jaja zajedno sa A, D3, E kapima za bebe. Ptice imaju veću potrebu za vitaminom D3 od ljudi, pa ako koristite suplemente koji sadrže kalcijum i D3 za ljude, trebalo bi im pridodati vitamin D3 putem A, D3, E kapi. Kod korišćenja ljudskih preparata treba provjeriti da li su minerali prisutni kao čisti ili u obliku soli. Treba birati čiste izvore minerala ili one vezane za šećere.

Minerali se mogu davati svakodnevno, dok se vitamini daju jednom, najviše dva puta nedeljno.

Da bi se potpomogao prirodni unos vitamina ishrana treba da bude adekvatna i raznolika.

KAKO HRANITI PTIĆA?

Odmah nakon izlijeganja ptici su premoreni. Razbijanje ljuske i izlazak iz jajeta je jako naporan posao. Prvi dan nakon izlijeganja ptici većinom spavaju, a sve potrebne nutrijente dobijaju od žumanca koje su apsorbirali u stomak tokom izlaska iz jajeta. Ne treba ih uznemiravati tokom ovog važnog odmora. Hranjenje može da počne tek kada se ptic odmori i aktivira. Što je ptic manji to je hranjenje teže. Ptic još uči da upravlja svim mišićima, uključujući i onim zaduženim za uzimanje i gutanje hrane. Obroci maraju biti mali, sa pauzama, kako bi se ptic odmorio i došao do daha. Kako vrijeme bude odmicalo ptičice će postati pravi mali usisivači za hranu. Inicijalno hranjenje koje je trajalo 15 minuta svešće se na pet sekundi. Kada se prvi put sretnete sa tipičnim goluždravcem, evo šta treba da znate:

Ptic traži hranu snažnim zijevanjem pri čemu cijelo tijelo može da podrhtava kako bi održalo glavu uspravljenu

Sinusi - pazite da hrana ne uđe u njih

Oči su jako osjetljive, pazite da ih ne pritisnete

Ždrijelo se nalazi iza jezika i otvora dušnika, duboko u grlu

Otvor dušnika je odmah iza jezika. On vodi u pluća. Hrana nikako ne smije ući unutra!

Otvor kloake

Mala i osjetljiva krila su kao od gume, pazite da loše napravljeno gnijezdo ne dovede do njihove deformacije

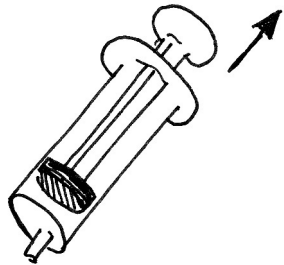
Prozirni stomačić daje uvid u stanje unutrašnjih organa. Uskoro će se na bokovima i ispod krila pojaviti bijeličasti jastučići. To su masne naslage.

Velika pozadina sa mekim stomačićem pokazuje da je ptic dobro nahranjen

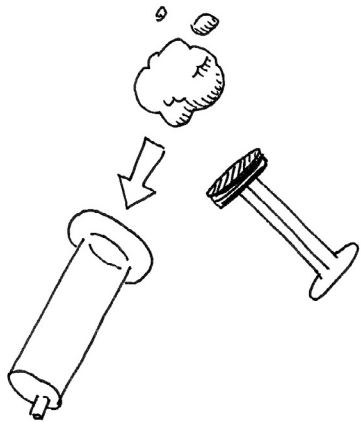
Hranjenje formulom i drugom hranom u obliku paste ili tečnosti

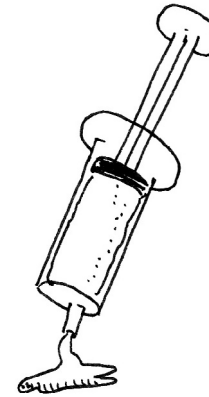
Pripremili ste svježu hranu prema uputstvima i ona je zagrijana na 37 do 38 C. Dobro promiješajte hranu da biste sigurni da nema grudvica. Grudvice lako mogu blokirati špric i izazvati naglo izletanje hrane koje je opasno za ptića.

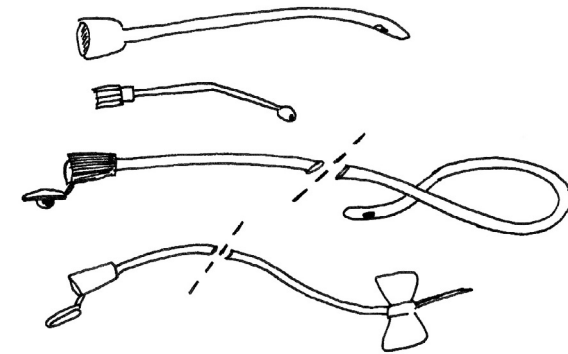
Špric treba da je odgovarajuće veličine, odnosno da vrh šprica može doseći u ždrijelo i dati vam prostora da osmotrite usta ptića. Za male pjevačice to su insulinski špricevi ili špricevi od 2.5 ml. Za srednje ptice to su špricevi od 5 ml, a za velike 10 i više ml. Izvadite klip iz šprica kako bi ste ga napunili hranom.

Hrana je obično previše gusta da bi se sa lakoćom mogla uvući u špric. Zato je špric najlakše napuniti otpozadi. Hranu možete uzimati kašičicom ili prstima, nakon što ste dobro oprali ruke vodom i sapunom. Prstima sabijajte hranu pritiskajući je da uđe kroz otvor. Imajte u vidu da je potrebno da vratite klip, pa je najbolje špric napuniti 2/3 njegove zapremine.

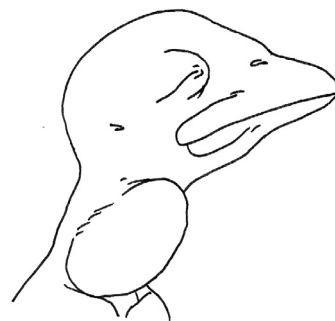
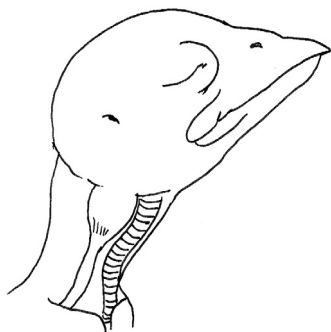
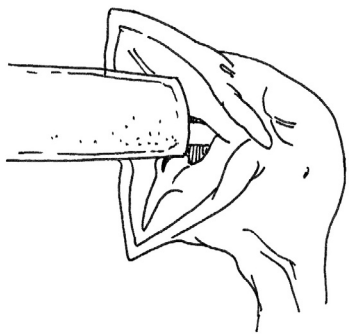
Ukoliko je u špricu zaostalo džepova vazduha vratite klip, okrenite špric klipom prema podlozi i lagano tapkajte krajem klipa o podlogu. Ovo će izazvati sabijanje hranje i podizanje vazduha ka vrhu šprica. Nakon toga zaostali vazduh možete prosto istisnuti. Istisnite i malo hrane da bi ste provjerili da izlazi bez zastoja i preskakanja.

Kod jako malih i slabašnih ptića, ili ptića kojima je potrebno dati malo rastvora za rehidraciju, mogu se koristiti sonde za hranjenje. **Ptići vodu dobijaju preko hrane i ne treba im je davati ni špricom niti sondom!**

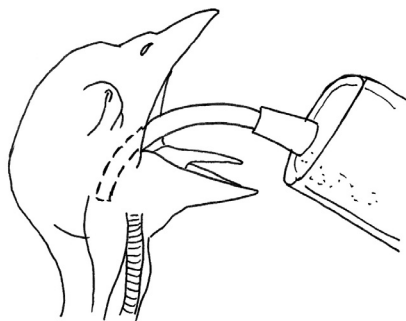
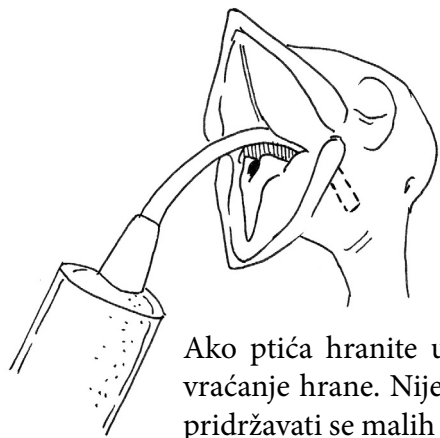
Sonde namijenjene hranjenju ptića se mogu naći u prodaji - u prodavnicama za kućne ljubimce i mogu biti silikonske ili metalne.

Ukoliko niste uspjeli da pronađete sondu, ili sondu odgovarajuće veličine, možete je napraviti od gastrične sonde za bebe, katetera za bebe, tubusa za bebe ili bebi sistema za vađenje krvi. Sve ovo je obično dostupno u apotekama. Ove sonde su preduge pa ih treba skratiti na odgovarajuću dužinu, a odsječene krajeve zaobliti tako što ćete ih kratko provući kroz plamen upaljača ili svijeće. Kada ptić ojača možete se vratiti na uobičajeno hranjenje špricom ili pincetom.

Pri hranjenju špricom vrh šprica treba da uđe u ždrijelo, dok tijelo šprica treba da dodirne ili prekrije otvor dušnika koji se nalazi na korijenu jezika. Količina hrane koju istisnete iz šprica treba da tek toliko napuni otvor ždrijela na način da kad ptičica zatvori kljun, hrana ode direktno u jednjak bez zadržavanja ili vraćanja ka jeziku. Bolje je hraniti po malo i u više navrata, nego odjednom istiskivati velike količine hrane.

Ako se zagledate u vrat ptića, posebno kad guta hranu, primijetićete dušnik koji izgleda kao roze izbrazdana cjevčica, kao i tanki, žučkasti jednjak do njega. Lako se može vidjeti kako hrana u lopticama silazi niz jednjak. Jednjak je smješten ka desnoj strani vrata pa i špric treba usmjeravati blago u desnu stranu grla.

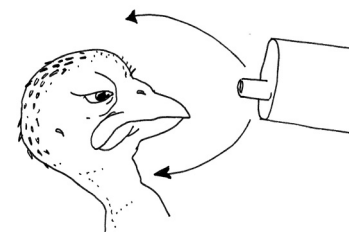

Ako ptića hranite uz pomoć sonde mnogo je lakše izbjeći vraćanje hrane. Nije potrebno ulaziti preduboko, ali je bitno pridržavati se malih obroka koji odmah silaze niz jednjak, bez vraćanja ka jeziku. Vrh sonde takođe usmjeravajte ka desnoj strani, a položaj šprica će biti blago ka gore, kako bi sonda pratila krivine grla. Pri hranjenju sondom isprva pridržavajte glavu ptića i budite nježni.

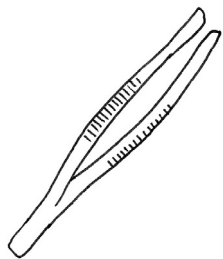
Ukoliko primijetite da se vrat ptića počeo puniti hranom, ne paničite. Kod većine sitnih pjevačica ovo je normalna pojava. Jednjak je sposoban da se proširi i napravi kesicu u kojoj se skladišti hrana nakon što je želudac napunjen. Ovo nije loša stvar ali ne treba pretjerivati. Čim ptić prestane da entuzijastično moli za hranu, treba prekinuti hranjenje.

Šta ako ptić neće da zijeva?

Što je ptić mlađi to će lakše zijevati kada moli za hranu. Nekada je dovoljan bilo kakav šum ili čak sjenka koja prelazi preko ptića da aktivira zijevanje. Međutim, kod starijih goluždravaca, već je stvorena veza između izgleda ili zova roditelja, kao i oglašavanja ostalih ptića koji mole za hranu. Tako da prvo treba probati sa imitiranjem raznih cvrkutanja uz prinošenje šprica ili pincete ptiću. Ako znate o kojoj se vrsti radi, potražite snimak roditelja koji hrani mlade i pustite zvuk u blizini ptića, uz prinošenje šprica ili pincete. Ukoliko ptić i dalje uporno drži usta zatvorena, probajte sa tapkanjem vrha nosa ili žvalice ptića špricom ili pincetom. Budite uporni. Sledeća metoda je da blago pritiskate žvalice ptića sa obe strane. Cilj nije da nasilno otvorite kljun ptiću, već da stimulišete žvalice kako bi sam zijevao. Kod ptića koji su progledali možete pomjerati špric ili pincetu sa hranom ispred kljuna. Cilj je da toliko iziritirate ptića, da krene da se brani kljucanjem i tako pojede malo hrane. Čim shvati da špric ili pinceta imaju hranu, problem će biti riješen. Nasilno otvaranje kljuna uvijek treba da je posljednja opcija, jer može lako dovesti do povreda.

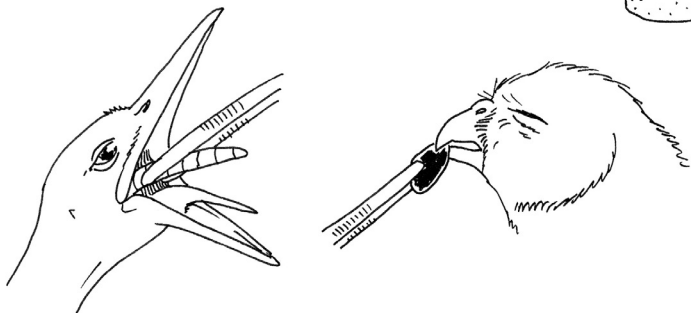

Hranjenje pincetom - cijele granule, insekti i meso

Pinceta kojom hranite ptica treba da je dovoljno dugačka da vaši prsti ne dodiruju glavu ili kljun ptice tokom hranjenja, da ima zaobljene vrhove i tupe ivice i da je od materijala koji se može prati i dezinfikovati.

Kako bi ptic dobio dovoljnu količinu vode insekte treba udaviti u vodi ili potopiti u vodu 15 minuta prije hranjenja, meso treba provući kroz vodu, a granule, nakon bubrenja, biće pune vode. Prije davanja obroka treba se riješiti svih kapljica koje vise, otresanjem ili kratkim tapkanjem zalogaja o papirni ubrus.

Ptići koji jedu insekte hrane se tako što se zalogaj stavlja što dublje u grlo, "glavom naprijed" kako bi ga ptica što lakše progutala. Ptice koje jedu meso hrane se tako što im se zalogaj daje na vrh kljuna, da ga same uzmu i progutaju. Male grabljivice, čak i kada se hrane insektima, hranu uzimaju na ovaj način. Ukoliko ptić pljuje ili baca zalogaj, ili tresse glavom nakon što je počeo da guta hranu kako bi je naprasno izbacio napolje, to znači da je zalogaj previše veliki. Ukoliko ptić, nakon davanja zalogaja, drži taj zalogaj u otvorenom kljunu ili na vrhu kljuna, to znači da je zalogaj premali. Ukoliko ptić (odnosi se na ptice koje treba da zijevaju) neće da zijeva, pogledajte stranu 44.

Dodavanje suplemenata u hranu se obično radi tako što se plijen umoči u tečne suplemente ili umoči u vodu pa onda umoči u praškaste suplemente.

Kad su grabljivice u pitanju, davanje suplemenata može biti problematično. Čim osjete da hrana ima čudan, ili njima neprijatan ukus, ispljnuće je, a onda se može desiti da odbijaju tu vrstu hrane ubuduće. Ovo se dešava ređe sa mineralnim suplementima, ali je čest slučaj kod vitaminskih suplemenata. Nekada pomaže ako se samo zadnji kraj zalogaja umoči u mineralni suplement, tako da ptica počne da guta i tek onda naiđe na dio koji je zaprašen. Tada je već gutanje pokrenuto i ptica će rijetko ispljunuti zalogaj. Što se vitamina tiče, B kompleks se može dati u obliku komadića tablete zamaskiranog u meso, a A, D3 i E u obliku kapi za bebe koje su dosta razblažene u vodi. Najveći problem predstavljaju vitamin A i C. Dobro je vitamine nanositi na obroke koji se daju rijetko, na primjer pileće srce, jer ako se desi da ptica počne odbijati da ga jede, ono je manje važno u njenom jelovniku. Vitaminske kapi se mogu i ubrizgati u plijen. U ishrani ptica koje jedu meso, kosti i krzno su veoma važni. Međutim kosti i krzno se smiju davati obično tek kad su ptici u potpunosti otvorene oči i kad samostalno i stabilno sjedi na petama.

Ptice koje jedu insekte ili meso redovno će izbacivati gvalice. Gvalice su paketići nesvarljivih dijelova plijena - kosti, krzno, perje, krljušti, rožnati djelovi, zubi, hitinski omotač. Zavisno od ishrane, gvalice mogu biti različitih oblika i tvrdoće.

Idealno je kad su gvalice oble i kompaktne, međutim kod insektivornih ptica mogu ličiti na male šišarke ili biti rastresite. Rastresite i vazdušaste gvalice su česte kod ptica koje jedu male insekte, posebno brašnene crve. Ukoliko je hitin mekan ili tanak, ptice ga mogu u potpunosti svariti. Prve gvalice će te vidjeti kada uvedete krupnije insekte sa tvrdim i velikim prvim zglačima nožica. Idealno je da ptica izbaci gvalicu svaki treći dan. Formiranje i izbacivanje gvalice podstiče čišćenje želuca i obnavljanje njegovog epitela, tako da je redovno izbacivanje gvalice presudno za dobro zdravlje digestivnog sistema.

HIGIJENA

Nakon hranjenja očekuje vas održavanje higijene ptica, okoline ptica, kao i opreme koju koristite za hranjenje.

HIGIJENA OPREME ZA HRANJENJE

Nakon upotrebe, čaše, pincete, šprice i sonde možete jednostavno oprati u mlazu vruće vode i sapuna, dobro isprati i ostaviti da se osuše. Jednom sedmično potrebno je zamijeniti plastičnu čašu i špric. Pincete, sonde i keramičku čašu je potrebno dezinfikovati. Dezinfekcija se može obaviti potapanjem u rastvor varikine - 1 dio varikine sa 10 djelova vode - na pola sata, zatim sve dobro isprati u čistoj vodi. Za dezinfekciju možete koristiti i asepsol, alkohol, 4% i 12% hidrogen ili sirće. Sirće će ostaviti karakterističan miris na svojoj opremi i nekim pticama se to neće svidjeti. Zapamtite da je svako dezinfekciono sredstvo dobro za neke uzročnike bolesti, ali ne za sve. Na primjer, asepsol ubija paramiksovirus, sirćetna kiselina ubija uzročnika ptičje tuberkuloze, 12% hidrogen uništava klostridiju i njene spore, a 80% alkohol ili 4% hidrogen uništava uzročnika psitakoze, odnosno ornitoze. Da bi dezinfekciona sredstva djelovala, moraju imati produžen kontakt sa površinama, bar 15 minuta do pola sata.

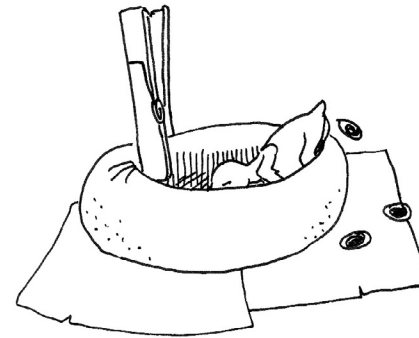
HIGIJENA PTICA I OKOLINE PTICA

Glavni izvori onečišćena će biti izmet i ljuspice sa pera. Iako zvuče bezazleno, ljuspice sa pera mogu izazvati probleme na disajnim organima ptica. Ljuspice se mogu vidjeti kao sitni bijeli do žućkasti prah ili perut. Svako pero koje izrasta je obmotano bijeličastom opnom koja se vremenom suši, puca i spada. Ove opne se nagomilavaju oko ptičice i ako se dovoljno sprae i osuše, mogu postati gruba prašina koja nadražuje sinuse i pluća ptica. Kutiju u kojoj se nalazi ptić zato treba redovno istresati i brisati.

Izmet je svakako nešto što treba očistiti i spriječiti da dospije u usta, nosne otvore ili oči ptica, a ako umrlja perje, ptica treba očistiti vatom natopljenom toplom vodom.

Svi ptići se trude da izbace izmet što dalje od mjesta na kome leže. Većina

ptica će se kretati unazad do prve prepreke, preko koje će onda pokušati da prebace pozadinu i obave nuždu van gnijezda. Neke ptičice će se, po vašem dolasku ili hranjenju, okrenuti, podignuti pozadinu i izbaciti izmet očekujući da ga vi preuzmete. Ovo se dešava i u prirodi jer roditelji nekih vrsta ptica uzimaju izmet ptica i jedu ga, ili ga odnose daleko od gnijezda kako bi sakrili položaj ptica. U praksi, svaki dodir blizu otvora kloake, dok se ptić pomjera kako bi obavio nuždu, izaziva izbacivanje izmeta.

Dok je ptić u svojoj krofni, obično će obavljati nuždu preko ivice. Zato će služiti papirni ubrusi ispod. Ptić obično ima neko mjesto koje preferira i kreće se u pravoj liniji, naprijed-nazad, od mjesta za spavanje do mjesta za vršenje nužde. Ako se ipak desi da ptić obavi nuždu u gnijezdu i to je sasvim normalno

Kada ptić preraste boravak u krofni možete sebi olakšati čišćenje ako na podu, oko ptica, postavite nekoliko prepreka - to mogu biti urolani papirni ubrusi ili krpe. Prepreke ne treba da budu previsoke. Kada dođe vrijeme da obavi nuždu, ptić će krenuti unazad, podignutog zadnjeg dijela i spuštene glave. Kada stomačićem dodirne prepreku, ptić će se podići nogicama i postaviti stomačić na prepreku, nekada se čak odgurujući i kljunom o podlogu kako bi održao ravnotežu, i obaviti nuždu preko prepreke. Nakon obavljanja nužde ptić se ubrzano vraća na mjesto odakle je krenuo, nekada praveći vrlo suptilne trzaje kao da vuče stomačić o pod. Ukoliko vidite ptica da je krenuo unazad na karakterističan način, možete ga blago, papirnim ubrusom, dodirnuti ispod otvora kloake, u kom slučaju će odmah izbaciti izmet.

PTIČJI IZMET - IZVOR INFORMACIJA

Posmatranje izmeta ptica je vrlo korisna stvar, jer vam može dati mnogo informacija. Kako ptici obavljaju nuždu dosta često, na izmetu se mogu pratiti dobre ili loše promjene iz sata u sat. Važno pravilo za opšte stanje ptica je da se posmatra kakav je bio najveći broj izmeta tokom dana. Ovo znači da se, ako je izmet dobar, a onda se pogorša par puta pa se ponovo vrati u normalu, smatra da je ptic zdrav i pravilno održavan. Međutim, ponavljanje i povećanje broja loših izmeta iz dana u dan treba pratiti i ispitati uzrok takve pojave.

NORMALAN I LOŠ IZMET

Ptice izmetom izbacuju i feces i urin, jer se u kloaku ulijevaju i otvori crijeva i bubrega. Tako se ptičji izmet sastoji iz tri frakcije: feces - braon ili tamno zelene boje; urati - krečno bijela pastozna materija; voda - koja treba da bude prisutna kao bistra tečnost.

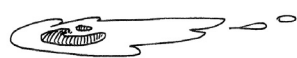

Normalan izmet ptica je obično upakovan u kapsulicu od sluzi. U providnoj sluznoj opni može se vidjeti feces, koji je savijen kao spirala, bijeli urati i, nekada, slobodna bistra tečnost. Ovaj izmet se lako može pokupiti i tek pucanjem opne sadržaj se izliva napolje. Ovakav izmet imaju pjevačice, laste i čiope.

Sitne grabljivice i golubovke imaju izmet kod koga je feces savijen kao spirala, na vrhu koje se nalazi bijela kapica. Bistra tečnost se nalazi kao vlaga na izmetu ili uski prsten oko izmeta.

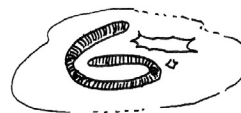
Ptice koje se hrane mesom obično imaju tečan izmet, koji se sastoji od tečnih urata koje ptica izbacuje u mlazu i fecesa koji se nalazi pri bazi lokve od izmeta. Feces kod ovih ptica je obično tamnije braon boje. Grabljivice će povremeno izbaciti tamno braon ili sasvim crn, gušći izmet, izrazito neprijatnog mirisa. Ovo je pražnjenje slijepog crijeva i sasvim je normalna pojava.

Kada je ptica sita, ali dehidrirana, može izbacivati mali i suv izmet. Kod ovakvog fecesa urati izgledaju isušeni i ulegnuti su između savoja fecesa. Feces je manji, tamniji, tanji i krt. U suštini, izmet izgleda kao stari i sasušeni, normalan izmet.

Ukoliko ptica pije ili preko hrane dobija previše vode, doći će do poliurije. Kod ovakvog izmeta feces je normalan ali razmotan i nalazi se u lokvi bistre tečnosti. Urati mogu biti kao končići ili krpica koja pliva po tečnosti. Prolazna poliurija može nastati kod starijih ptica poslije kupanja ili pijenja vode. Ukoliko je poliurija uporna i u izmetu nedostaju urati, to može signalizirati početak paramiksovirusa. Ukoliko je urinska komponenta jarko zelena - boja limete, to može ukazivati na prisustvo ornitoze.

Kada je izmet sluzav, pudingast i ne mogu se prepoznati njegovi elementi, to je prava dijareja kod ptica. Uzrok dijareje može biti neadekvatna ili jaka hrana, posebno ako se u izmetu vide masne kapi - liče na kapljice ulja. Ptić može imati dijareju i zbog stresa, zadržavanja izmeta - kada izmet fermentiše, ili zbog pregrijavanja. Ipak, najčešći uzrok je poremećaj bakterijske flore. Ukoliko izmet ima i neprijatan miris, obično je razlog infekcija bacilom, ešerihijom koli, salmonelom ili klostridijom. Kokcidija također može izazvati ovakav izmet i tada u izmetu obično ima i tragova krvi, a ptic odbija hranu ili povraća,

Kašast izmet u kome se ne mogu vidjeti ni tragovi urata, a mogu se naći ostatci nesvarene hrane, ukazuje na ozbiljan problem u organima za varenje. Najčešće je uzrok preveliko množenje neke bakterije. Neprijatan, fermentiran miris prati klostridiju i bacilom. Ovakav izmet mogu izazvati i gljivična oboljenja i sistemska trihomonijaza.

Izmet neobičnog razvučenog oblika sa puno balončića vazduha po površini, ukazuje na vazduh u organima za varenje. Razlog za ovo je najčešće bezazlen, ptica se prosto nagutao vazduha. Može se javiti kod ptica koji jedu halapljivo i oglašavaju se tokom jela, kao na primjer korvide - svrake, vrane, čavke, gavranovi. Rjeđe ukazuje na početak velikog množenja neke bakterije.

Potpuno bijeli izmet, odnosno samo urati, najčešće su pokazatelj velikog stresa. Ako uzmete pticu u ruke i on izbaci ovakav izmet, to je isto kao da se "upiškio od straha". Kod grabljivica ovo može biti eliminacija viška kalcijuma, a kod ptica koji jedu ili kod kojih je stomacić jako tvrd i napet, može ukazivati na blokadu u crijevima.

Potpuno bijeli izmet, ali sa malim crnim tragom u sredini ili sluzavom grumuljicom je "prazan izmet". On pokazuje da ptica već jako dugo gladije. Ukoliko stomak izgleda pun i tvrd, moguće je da ovaj izmet pokazuje blokadu u želucu ili nakon želuca.

Neobične boje

Feces može imati jarke i neobične boje zbog ishrane voćem. Na primjer, sitne pjevačice nekada mogu imati svijetlo ružičast feces i to je normalno. Međutim, crn feces ukazuje na krvarenje u želucu; svijetlo braon i kašast feces ukazuje na krvarenje u tankom crijevu; dok krv u fecesu ukazuje na krvarenje u zadnjem crijevu. Potpuno žut ili trava zelen feces može ukazivati na ornitozu. Bijeli feces, ili bjeličasto crvenkast, ukazuje na oboljenje pankreasa ili organa za varenje.

Urati uvijek trebaju da su krečno bijeli. Žuti urati ukazuju na oboljenje jetre. Sivi ili braonkasti urati ukazuju na oboljenje bubrega. Krv u uratima ukazuje na krvarenje u zadnjem crijevu ili u bubrezima. Braon urati ukazuju na trovanje olovom. Roze urati kod grabljivica su znak trihomonijaze,

Urin treba da je uvijek bistar i providan. Da bi se pravilno odredila boja urina, treba posmatrati svjež izmet, jer često sam feces ili urati mogu promijeniti boju urina. Ukoliko je urin žut ili zelen, to ukazuje na oboljenje jetre, najčešće povezano sa ornitozom. Masne kapi koje plivaju u urinu ukazuju na premasnu hranu.

Položaj izmeta na podlozi

Gledajući odozgo, možete primijetiti položaj pojedinačnih izmeta po podu, oko, ili ispod ptica. Kod **zadovoljnih goluždravaca**, koji većinu vremena provode spavajući, izmet je obično raspoređen manje više pravilno, ili na jednom mjestu na kome stalno vrše nuždu. Kod **pothlađenih, gladnih, slabih ili povrijeđenih** ptica, izmet je preblizu same ptice, nekada i ispod nje. Jako rani goluždravci nekada obavljaju nuždu ispod sebe, jer se još uvijek ne mogu dobro kretati u gnijezdu i računaju na to da će roditelji pokupiti izmet. Kod **pregrijanih** ptica izmet je obično rasut haotično, nekada ispod njih, nekada na vrhu prepreke, ili ispod nje. Izmet **ptica koje se hrane mesom** se izbacuje u mlazu, pa će prije biti na zidu nego na podu. Ove ptice su obično mnogo više statične pa je moguće prostrti iza njih vertikalni štitnik koji će hvatati izmet. Ove ptice će se uvijek usmjeriti prema izvoru aktivnosti, na primjer prema otvoru kutije, a izmet izbacivati ravno iza sebe.

Važno je napomenuti da različite vrste imaju različite navike u ostavljanju izmeta, i ovo je samo generalizovan pregled mogućih situacija. Ukoliko ptica lijepo napreduje, lijepo jede i ima normalan izmet, a on je rasut po cijeloj kutiji kao da je deset ptica unutra napravilo žurku, nemojte paničiti niti pokušavati da mijenjate nešto. Gore opisane situacije su vodič ukoliko primjećujete da nešto nije u redu.

Što se **starijih ptica tiče**, pogotovo kad se podignu na nožice, kao i **odraslih ptica**, izmet treba da je rasut na raznim mjestima. To ukazuje da se ptica kreće i istražuje. Izmet će biti koncentrisan na jednom mjestu samo kad ptica spava. To znači da ako je izmet ptice stalno koncentrisan na jednom mjestu, na primjer ispod stajalice na gomilici, a tokom 24h imate samo desetak izmeta na nekoj drugoj poziciji, onda nešto nije u redu. Ptica koja miruje tokom svih 24h se ne osjeća dobro.

VAŠE BEBE SU SADA POLETARCI

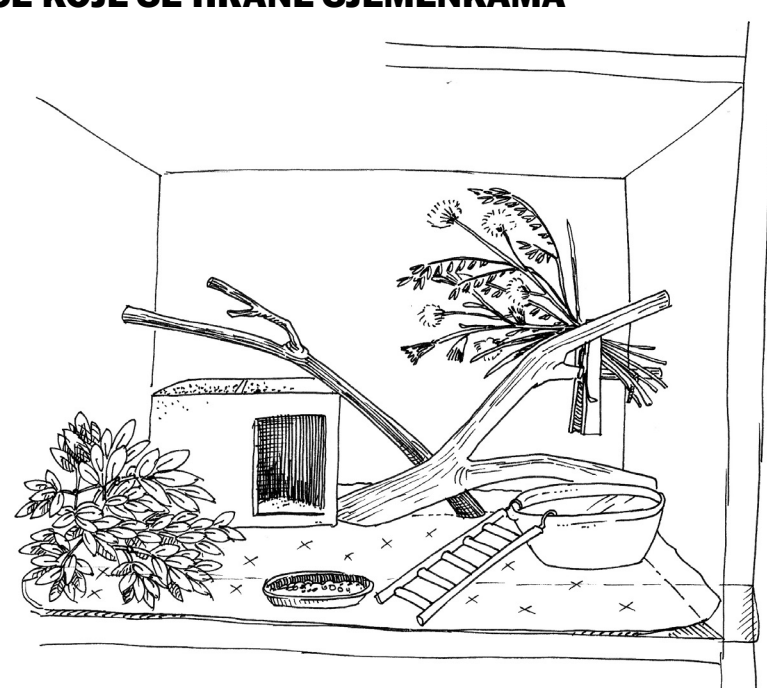
Goluždravci rastu veoma brzo. Uskoro ptić ustaje na pete, pa na stopala, perje izrasta, ptić se podiže na nožice i kutija postaje mala i dosadna. Ptičicu je teško zadržati na jednom mjestu, jer je instinkt tjera da napusti sigurnost gnijezda i praktično nauči kako da preživji u velikom svijetu.

U prirodi poletarci, nakon napuštanja gnijezda, biraju neko zaklonjeno mjesto na drvetu ili na zemlji. Roditelji će ih dozivanjem ili hranom namamiti da ih prate ili ih skloniti, zavisno od situacije. Ništa ne može promaći oku poletarca, jer oni najprije uče posmatranjem.

Ove osobine poletaraca vam mogu mnogo pomoći u raznim situacijama u koje će vas mala ptičica sigurno uvući. Prvo i najčešće što se može desiti je da poletarac napusti kutiju dok vi niste tu. Jednostavno ste bili odustni svega minut, a kada ste se vratili, kutija je prazna i poletrcu ni traga. Najvažnije je da ne paničite. Stanite mirno i počnite da cvrkućete, probajte razne zvuke. Do sada ste već sigurno identifikovali ptičicu, jer ima perje, pa probajte da imitirate zvuk njenih roditelja. Poletarac će vam se brzo javiti iz svog skrovišta. Ako se ne javi, potražite ga po ćoškovima sobe, ispod stola, stolice, kreveta, između zida i ormara. Poletarci se instinktivno sklanjaju na ovakva mjesta. Ukoliko, dok ih tražite, sa sobom nosite špric ili pincetu kojom ste ih hranili, imate veće šanse da poletarac istrči napolje i počne da moli za hranu. Ukoliko ga niste našli na podu, pogledajte u visini kutije iz koje je poletarac izašao. Većina poletaraca, po izletanju, nisu dobri letači. Lete na kratke razdaljine, u ravnoj liniji, i polako gube visinu. Po izletanju će pokušati da sleti na najbliže mjesto koje je na istoj visini na kojoj se nalazi kutija. Često, čim prvi put slete, poletarci će obaviti nuždu. Izmet na zemlji vam može pokazati gdje je ptić bio. Pravilo je da pola sata do sat vremena nakon izletanja poletarci budu u blagom šoku. Biće jako uplašeni, savršeno mirni i tihi. Prilikom potrage morate biti jako pažljivi, da ih slučajno ne zgazite. Ukoliko ste sigurni da poletarac nije mogao izaći iz sobe, nekada je bolje malo sačekati, zatvoriti vrata i ostaviti prostoriju u potpunoj tišini. Nakon ovog perioda opuštanja, možete ponovo potražiti ptičicu sa mnogo više uspjeha.

Pročitajte dalje kako da smjestite i obučite za samostalan život jednog živahnog i radoznalog poletarca.

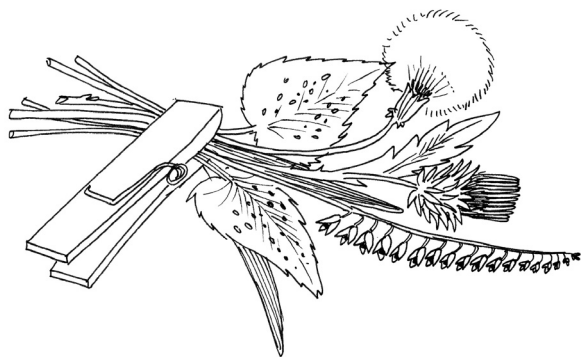
PTICE KOJE SE HRANE SJEMENKAMA

Idealan smještaj za svaku mladu pticu koja otkriva svijet svakako je bogato zasadena volijera koja imitira prirodne uslove. U centrima za oporavak divljih ptica poletarci su smješteni u volijerama u grupama, kako bi učili jedni od drugih i socijalizovali se. Kada ptičica proleti u kućnim uslovima, i kada vam nije dostupno da je smjestite sa njenim vršnjacima u idiličan prostor, ostaje pravljenje zamjene koja će je držati na jednom mjestu, na sigurnom, i omogućiti joj da nauči prve životne lekcije. Kaveze uvijek treba izbjegavati. Divlje ptice instinktivno pokušavaju da pobjegnu iz zatvorenih prostora i u njima su stresirane, a šipke kaveza oštećuju letna i repna pera nemirnih ptića. Dobra zamjena je polica za knjige ili vrh police ili ormara. Idealno bi bilo da je prostor što veći i maksimalno 1.5m od poda. Pod ovog prostora pokrijte pelenom prostirkom ili papirnim ubrusima. U jedan ugao, u pozadini, postavite kutiju sa otvorom u koju ptičica može ući i sakriti se. Na pod kutije stavite neku meku podlogu. Blizu kutije stavite neku vještačku biljku, ptičica će je koristiti za skrivanje, ali se isto tako i navići na prisustvo biljaka blizu sigurnih mjesta i povezati skrivanje u kutiji sa skrivanjem u gustom rastinju. Prostor obogatite sa

što više granja i probajte da nađete grančice različite debljine i tekstura. Na neku od grančica će te štipaljkom zakačiti svežanj divljeg bilja koji ptičica može da jede. U prvom planu je posuda sa vodom i posuda sa hranom - miksom sjemenki. Kao detalj na kraju, na ulaz u otvor police, na dnu, možete od čoška do čoška razvući liniju širokog selotejpa, najbolje providnog. Naravno, traka selotejpa treba da bude presavijena - tako da se ljepljive strane dodirnu i da nigdje nema ljepljivih dijelova za koje bi se ptičica mogla zakačiti. Ovu traku zatim pričvrstite na samo dno otvora police. Funkcija ove trake je da sprečava da sjemenke, koje će ptičica sigurno rasipati, ispadaju sa police po podu. Bićete mnogo zahvalni samima sebi što ste postavili ovaj jednostavni i jeftini štitnik.

Ono što će se desiti u naredne dijve sedmice je da će ptić boraviti u ovom prostoru sasvim zadovoljan onim što ima za istraživanje, ali i da će njegova pažnja biti usmjerena na bitne stvari - vodu i hranu, koju treba da počne da jede sam. Ptićima koji se hrane sjemenkama treba da očvrstne kljun kako bi mogli pravilno da vade i otvaraju sve sjemenke. To znači da treba da pratite ima li ljuspica od očišćenih sjemenki i, naravno, da redovno hranite ptića formulom sve dok ne vidite jasne znake da jede samostalno.

Vrijeme između hranjenja treba polako povećavati, kako bi ptić bio više zainteresovan da se hrani sam.

U uzrastu poletarca, ptići su jako radoznali i probat će sve. Na vama je da se dobro informišete koje se sve divlje biljke nalaze na jelovniku ptičice i da

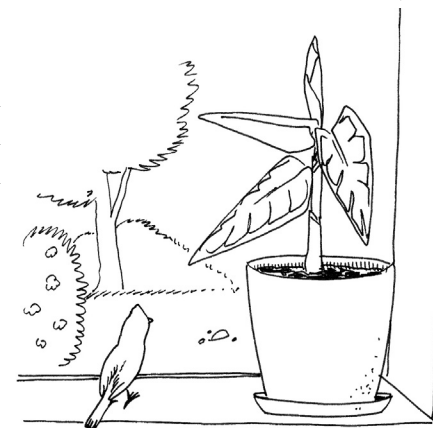
Ptičica mora naučiti kako da prepozna, otvori i pojede divlje sjemenke, inače će nakon puštanja uginuti od gladi. Potražite informacije kod uzgajivača i na forumima, potrudite se da jelovnik bude što bogatiji i uključite čak i neobilčnu hranu kao što su biljne vaši. Ovi mali buketi bilja su pitanje života i smrti za vašeg poletarca, zato budite neumorni u njihovom pronalaženju.

U jednom trenutku, ptić će napustiti površinu koju ste pripremili za

njega, i u najvećem broju slučajeva samo izabрати drugu zgodnu površinu. Sve što treba da uradite je da uredite i nju identično kao prvu. Ptić će zatim letjeti od jedne do druge, vježbajući krila. Ove vratolomije će trajati do ključnog momenta kada on počne u potpunosti da jede samostalno. Formula će postati manje interesantna, i tada treba polako smanjivati količinu formule koju dajete ptićici.

Tada je pravo vrijeme da provjerite krila i repić ptice. Ukoliko su repna i letna pera potpuno izrasla, i nema tragova bijelih ljuspica, vrijeme je da planirate puštanje.

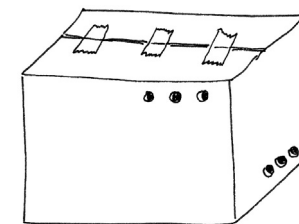
Ako živite negdje u predgrađu ili na selu, gdje su uslovi odgovarajući i gdje ima bogat izvor vode i hrane za ptičicu, najbolje je sprovesti postepeno puštanje. Ptići se

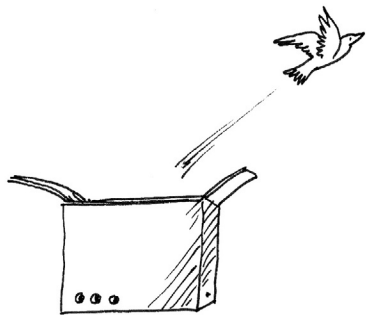

jednostavno omogućiti izlazak vani - otvori se prozor ili terasa. Ptica treba sama da odluči kada će otići i da li će se vraćati i odlaziti tokom narednih dana. Zreli ptići obično odlaze samouvjereno i eksplozivno. Ptići koji nisu još zreli se vraćaju i dozivaju pošto prelete svega par metara.

Ukoliko živite u urbanoj sredini koja nije pogodna za oslobađanje ptića, onda treba obići okolinu u kojoj ste našli ptičicu ili divlje kutke blizu rječica i potoka, i pokušati naći idealno mjesto za puštanje. Na tom mjestu treba da ima obilje hrane koju ste i sami brali za ptića, ili prisutna jata odraslih ptica iste vrste. Kada nađete odgovarajuće mjesto, isplanirajte najkraći put do tamo i birajte rano jutro za transport, kada nije previše vruće. Provjerite i vremensku prognozu, mala kišica neće biti problem, ali izbjegavajte periode vjetera, kiše, vrelih talasa. Na kraju, pripremite kartonsku kutiju, tek toliku da se ptica može okrenuti u njoj bez oštećenja perja. Stavite papirne ubruse na dno i kutiju dobro zatvorite.

Izbušite rupe na stranicama kutije i to tako što na jednoj strani izbušite rupe na dnu, a na strani naspram nje, na vrhu, što će obezbijediti optimalnu cirkulaciju vazduha. Ptica će, razumljivo, biti nemirna tokom vožnje. Zato budite tihi i smireni, uskoro će sve biti gotovo.

Kada dođete na mjesto puštanja osmotrite okolinu. Pazite da u blizini nema aktivnih predatora i pokušajte da izbjegnute prisustvio svraka. Zatim spustite kutiju na tlo, otvorite poklopac i odmaknite se. Ptica može izletjeti odmah, dok još otvarate poklopac, ali može čekati neko vrijeme u kutiji. Najbolje je da ptica sama odluči kada će otići. Budite strpljivi.

PTICE KOJE SE HRANE INSEKTIMA

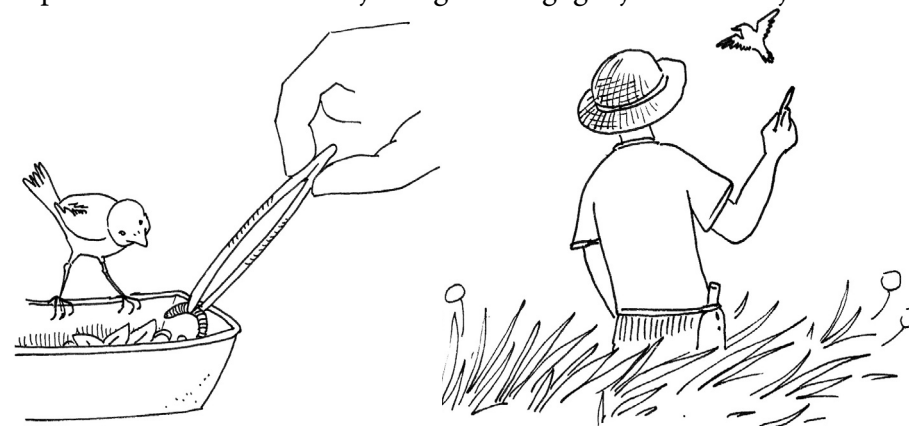

Kao što je već objašnjeno na strani 54, u nedostatku volijere pticu je najbolje smjestiti u, ili na policu sa knjigama ili na neki ormar, na visinu od 1.5m od zemlje. Postavka za insektivorne ptice se donekle razlikuje od one za sjemenojede. U pozadinu takođe treba staviti kutiju sa otvorom u koju se ptičica može sakriti. Na dno kutije se stavlja neka mekana ili poznata podloga. U blizini kutije se postavi vještačka biljka, kako bi ptičica povezala skrivanje i osjećaj sigurnosti sa gustim rastinjem. Takođe

treba postaviti razno granje na koje će se ptičica penjati i vježbati ravnotežu i hvatanje. Podlogu treba zaštititi pelenom prostirkom ili papirnim ubrusima, s tim što se ne mora dodavati traka od selotejpa, jer će insektivnorne ptice manje rasipati hranu.

Što se hrane i vode tiče, naravno, treba staviti posudu sa vodom i dvije posude sa hranom. U jednu posudi sa hranom, koja je manja, treba smjestiti insekte koji su onesposobljeni, tako da su lak plijen za pticu. U drugu, veću i po mogućnosti prozirnu posudu, treba smjestiti žive i pokretne insekte, kao i malo piljevine, lišća, grančica, slame i pokoji kamenčić. Ovo će biti kutija za učenje lova na insekte. Isprva ćete žive insekte pokriti sa što manje prepreka, kako bi bili vidljivi. Vremenom ćete stavljati sve manje onesposobljenih insekata u prvu posudu, a sve više prepreka u drugu, otežavajući ptičici da nađe plijen. Čak i ako hranite ptića granulama, u ovoj fazi je jako važno obezbijediti pokojeg kupljenog ili ulovljenog insekta.

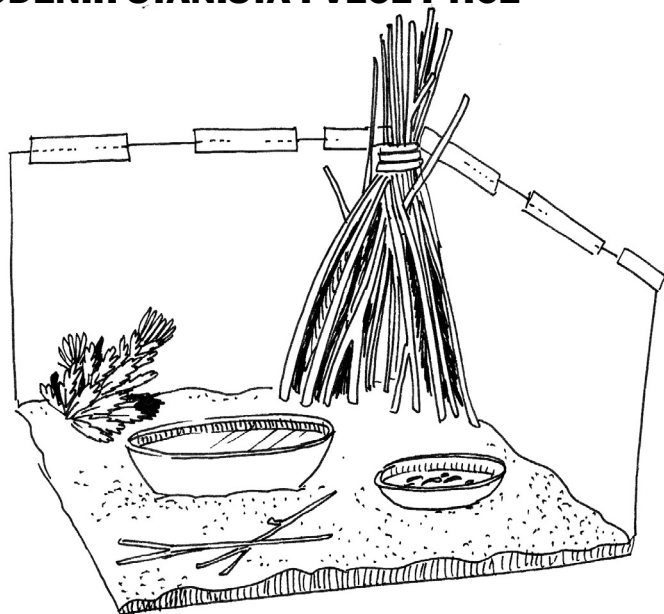
Kao i svi poletarci, očekuje se da će ptica poletjeti za neke dvije sedmice. Izabraće novu površinu koju treba da opremite identično kao prvu. Ovo će pticu ohrabriti da leti od jednog do drugog mjesta i tako vježba krila.

Tokom perioda poletarca potrebno je da budete učitelj ptiću. Pinceta treba da se pretvori u roditelja koji praktično pokazuje ptičici kako da pronade hranu razmičući lišće, grančice i okrećući kamenčiće. Kada pera u krilima i repu potpuno izrastu i ptičica uveliko sama uzima insekte, vrijeme je da je povedete sa sobom u lov. Transportujte je u što zatvorenijem transporteru ili kutiji, kako ne bi oštetila perje. A kada dođete na livadu, pokažite joj svoje lovačke vještine i, naravno, hranite je. Jedna od vaših ekskurzija će

se neminovno završiti tako što će ptičica odletjeti na neko drvo, dozivati, ali neće htjeti da vam se vrati. Ostanite malo i posmatrajte ptica, on je odrastao, vrijeme je da se oprostite.

PTICE VODENIH STANIŠTA I VEĆE PTICE

Ukoliko ste ponosni roditelj pticu koji nastanjuje vodena staništa ili možda nekoj ptici koja provodi vrijeme na zemlji, poput prepelice, jarebice ili fazana, onda se morate odreći jednog ćoška neke prostorije. U nedsotatku volijere smještaj možete napraviti uz pomoć debele zaštitne folije za krečenje i komada kartona ili šperploče. Izaberite neki ćošak u prostoriji i pregradite ga kartonom ili šperpločom tako da dabijete pravougaonik. Trebaće vam jedno "L" zida i jedno "L" od kartona ili šperploče. Cijeli ovaj prostor iznutra prekrijte debelom zaštitnom folijom za krečenje. Svaki spoj zatvorite širokim selotejpom. Treba da napravite vodonepropusnu površinu koja se prostire uz stranice vašeg improvizovanog "boksā". Pod prekrijte piljevinom ili papirniom podlogom za hrčke. Postavite vještačko bilje i grančice svuda po podu, a u ćošku zida "tipi" napravljen od granja. To će biti glavno sklonište za pticu. Treba da postavite posudu za vodu i posudu za hranu, trudeći se da budu što dublje, ali opet dovoljno plitke da ptičica može nesmetano da jede i pije.

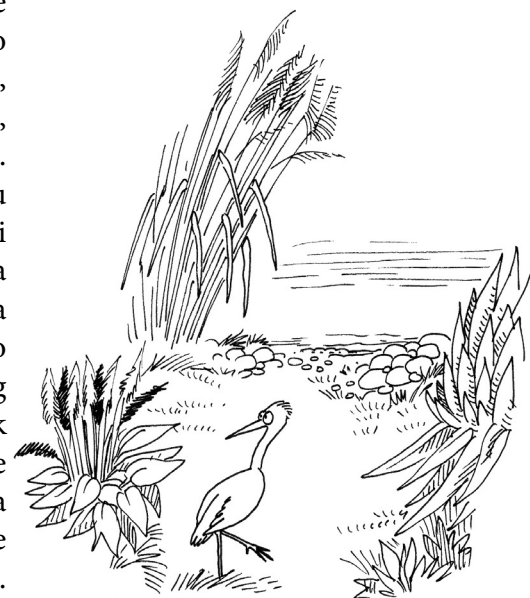
Podlogu je potrebno čistiti što češće kako se ne bi ubuđala. Buđ je jako opasna i za vas i za ptice.

Površina ovog boksa treba da je dovoljna da ptica može da prošeta i istražuje. Ukoliko se radi o ptici koja se hrani ribom, odmrznuta riba se može stavljati u posudu sa vodom kako bi se ohrabrilo vježbanje lova. Živi ili blago omamljeni krupni insekti - za ptice koje ih jedu, mogu se stavljati direktno u boks. Kao i kod prethodnih slučajeva, savjetuje se da vi budete učitelj ptičici imitirajući lov ribe ili insekata pincetom.

Ukoliko ptic pripada nekoj vrsti čaplje, jako je važno da kupite zaštitu za oči. Radničke zaštitne naočari su nezaobilazna oprema prilikom othranjivanja čaplji. Vaše oko, koje svjetluca kao riba u vodi, najprimamljivija je meta, a kako ćete biti zaokupljeni čišćenjem i pokazivanjem pravilnog lova na ribu, bićete izloženi napadima na oči. Koliko god mislite da imate reflekse mačke, čaplja će ipak biti brža.

Obično prvo proletanje i napuštanje boksa počinje kada je ptica sposobna za samostalan život. Tada treba provjeriti da li su letna i repna pera u potpunosti izrasla. Ukoliko nisu, samo uporno vraćajte ptica u boks. Biće to sizifovski posao, ali je neophodan. Kada su pera napokon izrasla i kada ptica jede sasvim sama, vrijeme je da se oprostite.

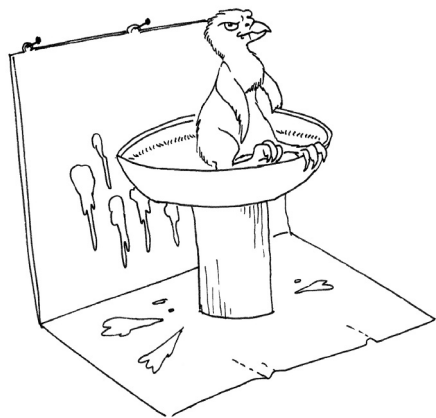
Za mjesto puštanja najbolje je izabrati stanište bogato vodom, hranom i vegetacijom, ali daleko od ljudi, puteva, šetališta i domaćih životinja. Idealna su mjesta koja imaju ostrvca okružena vodom, ili gusto žbunje, kako bi se ptica mogla osamiti i biti nedostupna divljim predatorima. Prisustvo drugih ptica iste vrste ili sličnog načina života i ishrane uvijek je poželjno. Pticu transportujte u kutiji kao što je opisano na strani 56, a pustite je iz kutije kao što je opisano na strani 57. Zadržite se malo posmatrajući njen graciozni odlazak.

PTICE KOJE SE HRANE MESOM

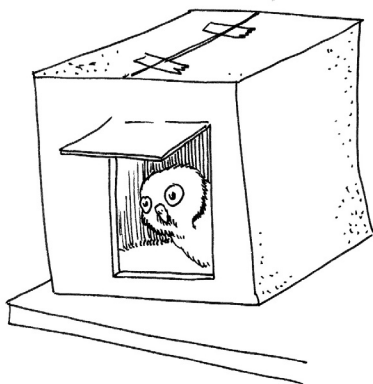
Ukoliko se sjećate savjeta za grabljivice i lešinare, jako je važno da što hitnije stupite u kontakt sa stručnjacima. To ne bi trebalo da bude teško jer je većina ovih ptica zaštićena zakonom. Ovo su ptice koje traže vrlo specijalizovan način othranjivanja i pripremanja za samostalan život, veliko znanje onoga ko njima rukuje i specijalizovanu hranu i opremu.

Ukoliko ste i dalje i procesu traženja, a ptic je već poprilično odrastao i krofna i kutija više nisu primjeren smještaj, evo kako možete smjestiti mališana na još neko vrijeme.

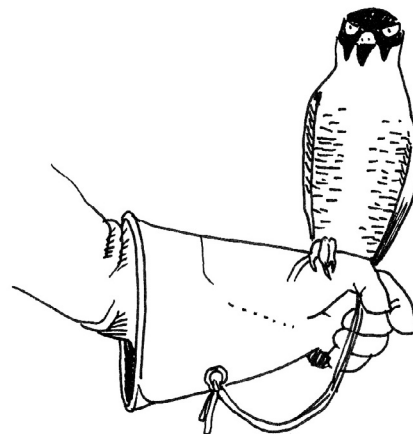

Dnevne grabljivice i lešinare je neophodno da smjestite u improvizovana gnijezda koja će im pomoći da se podignu i sjede na petama. Ispod njih je potrebno postaviti itison, kako bi se kandže održale čistim i zdravim. Iza i ispod ptica treba postaviti zaštite koje će hvatati izmet. Ove zaštite najbolje je da su od nekog gumiranog materijala ili zaštitne folije za krečenje, jer će te ih morati redovno čistiti. Ptic treba da se povremeno izlaže blagom suncu, kao i da mu se omogući kupanje kada operja. Budite uporni, tražite stručnjake da što prije preuzmu ptica.

Noćne grabljivice se mogu smjestiti u kutiju na čijem dnu je postavljen itison. Kutija treba da je na nekom višem mjestu. Manje vrste sova je moguće osposobiti za lov u stanu. Treba im obezbijediti što veći prostor za let i početi ostavljati prvo onesposobljen, pa živi plijen na pod. Kada prolete, treba im ostaviti posudu sa vodom, dovoljno veliku da se mogu okupati, ali dovoljno plitku da se ne mogu udaviti u njoj. Učenje lova traje obično mjesec dana.

Sovica mora znati da uhvati, otvori, raskomada i pojede plijen na pravilan način - mora skinuti nožice sa insekata, otvoriti miša ili drugi ponuđeni plijen. Tek tada se ptici može ponuditi sloboda. Za sove je bitno postepeno puštanje. Ono se obavlja u pokretnim volijerama koje se dovezu na mjesto na kom će se ptica, na kraju, pustiti, i drže tu i hrane neko vrijeme. Zatim se vrata volijere otvore, ali se u volijeru redovno ostavlja hrana. Količina hrane se smanjuje, a ptica pažljivo posmatra. Za male sove koje žive u urbanim sredinama za ovo može poslužiti terasa ili prozor zatvoreni mrežicom. Nakon puštanja očekujte muke sa komšijama, jer sova može izabrati njihovu terasu kao primamljiviji dnevni boravak.

Za ostale ptice iz ove grupe neophodno je uvođenje u lov, što će pravilno odraditi samo profesionalci. Bilo da se radi sa velikim letnim volijerama, ili sokolarskim tehnikama, potrebno je znanje i oko stručnjaka koji će prepoznati kada je ptica spremna. Mjesto puštanja za grabljivice i lešinare je takođe izuzetno važno. Ne samo što mora imati dostupnu hranu i vodu, već mora biti oslobođeno od teritorijalnih parova iste vrste i konkurentnih grabljivica.

Ne zaboravite da šteta koju može pričiniti veća sova ili dnevna grabljivica nije bezazlena. Bilo da se radi o napadu na domaće životinje ili čak ljude, osoba koja pusti pticu je odgovorna za sve posljedice njenog puštanja. Na kraju, poslije truda i ulaganja u osposobljavanje ptice, koje su većinom malobrojne i ugrožene, najgori scenario bi bio da ona strada od lovačkog oružja nakon što postane prevelika napast i nanese previše štete. Uradite najbolje što možete i prosljedite pticu dalje. Ako vas susret sa ovim pticama ostavi jako željne druženja sa njima, postoje centri u kojima možete volontirati, kao i udruženja u kojima se možete obučavati. Grabljivice traže naše razumijevanje i poštovanje i potrebni su entuzijasti kako bi ih zaštitili u njihovim prirodnim staništima.

LASTE I ČIOPE

Počinjemo od čiope, jer ko je uspio pomoći čiope, sa lastama će lako.

Čiope je zaista čudesna ptica. Od trenutka kada izleti iz gnijezda, sasvim formirana, one ne slijeće narednih godinu dana. Ove ptice jedu, piju, spavaju i pare se u vazduhu. Slijeću samo kako bi položile i inkubirale jaja. Zbog ovakvog načina života čiope imaju jako duga, srpasto savijena krila, čvrsto perje, sićušan kljun, velika usta i oči i malene nožice kojima teško mogu hodati. Svaki pedalj čiope je osjetljiv, i njima se mora rukovati jako pažljivo.

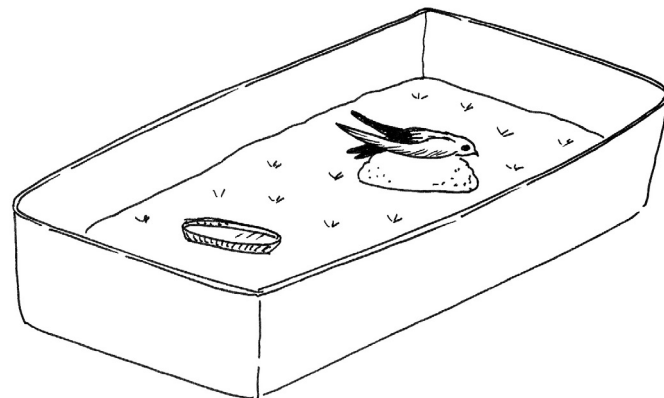
Ukoliko ste našli **mladu čiope**, koja je i dalje paperjasta i sa krilima koja ne prelaze 2-3 cm preko dužine repa, pogledajte ravno gore. Čiope se gnijezde na visini, u šupljinama i prostorima u fasadama zgrada i krovovima. Na strani 9 je opisano kako praviti zamjenska gnijezda, međutim, u slučaju čiope pticu je ipak potrebno vratiti u njeno gnijezdo. Treba stati i posmatrati očekujući dolazak roditelja koji hrane mlade kako biste locirali gnijezdo.

Čiope nekada lete po tri dana od gnijezda do hranilišta i nazad, što znači da može proći i par dana dok se roditelji ne vrate. Čekanje tako može biti dugotrajno. Ipak, potrebno se uporno vraćati i osmatrati.

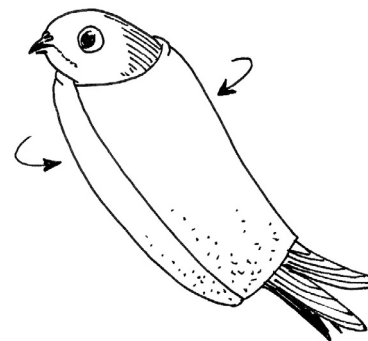
Ukoliko ste pronašli mladu čiope na zemlji sa krilima pune dužine, ali se u korijenu pera vide ljuspice, ili je ptica odmah ispod aktivnog gnijezda, ponesite je kući i izvagajte je. Čiope su potpuno prilagođene životu na krilima, tako da ukoliko su prelagane/iscrpljene ili preteške/ugojene, ne mogu nastaviti dalje. Ako je težina čiope ispod 40 g, potrebno joj je dati nekoliko obroka. Ukoliko je težina čiope preko 60g, potrebno je ostaviti gdje je, zaklonjenu od sunca i predatora i čekati.

Ukoliko se radi o **odrasloj ili ptici dobre težine i zrelosti**, treba joj ponuditi vodu u poklopcu tegle, a zatim je iznijeti napolje i pustiti, kao što je to prikazano na strani 66.

Ako je potrebno da čiope odnesete kući i nastavite hranjenje, znajte da je to ptica koja se isključivo mora hraniti insektima! Kvalitet perja čiope je ključan za njen opstanak. Ne zaboravite, to je ptica koja će provesti mjesec na nebu i svako oštećenje ili slabost pera će nemonovno dovesti do loma letnih pera i smrti ptice. Svako neodgovarajuće hranjenje ovih ptica se upravo vidi na perju. Tako pera mogu izrasti deformisana, masna, krta, sa linijama gladi koje će kasnije pući ili trajno ostati slijepljena.

Smještaj - sem u slučaju goluždravca, kada je smještaj kao na strani 12 i dalje, čiope se smještaju u prostranim kutijama iz kojih ne mogu da izađu. Na dno kutije se postavi meka podloga - peškir ili papirni ubrusi, a higijena mora biti savršena. Čiope obično obavljaju nuždu prije ili odmah nakon obroka, što olakšava čišćenje. Ukoliko pak dođe do onečišćenja perja izmetom, pera odmah treba oprati pod laganim mlazom mlake vode i ostaviti da se osuše sama. Kako bi se minimizovalo dodir čiope sa izmetom, u kutiju treba postaviti okrenutu zdjelicu prekrivenu mekom krpom. Čiope će se popeti na vrh i obavljati nuždu ispod zdjelice. Kada krila izrastu, u kutiju stavite poklopac od tegle napunjen vodom.

Rukovanje - zbog osjetljivosti perja čiope ne treba dodirivati golim rukama. Mast, koju ljudska koža prirodno luči, može zamastiti i oštetiti pera. Za potrebe prenošenja i hranjenja, čiope treba umotati u papirni ubrus tako da joj samo viri glava.

Hranjenje - Čiope se hrane isključivo insektima. Cijeli brašneni crvi, supercrvi zdrobljene glave, cvrčci i lateralisi bez nožica i glava su idealni. Ukoliko se koriste ulovljeni insekti, treba koristiti stomake skakavaca i zrikavaca, ili cijele male skakavce i zrikavce bez velikih nožica. Insekti se, 10 minuta prije hranjenja, potope u vodu kako bi se udavili i nagutali vode i tako obezbijedili dovoljno tečnosti za pticu. U slučajevima kad se čiope pronađe iscrpljena, savjetuje se davanje samo rastvora za rehidraciju tokom prva 24 sata. Kako pripremiti ovaj rastvor možete naći na strani 38. Ovaj rastvor se može ponuditi, kap po kap, špricom na sam vrh kljuna i pustiti da kapilarno udje u kljun. Ukoliko ptica ne guta dobro ili stresa glavom, rastvor se može dati sondom. Davanje hrane ili tečnosti na sondu možete naći na strani 42 i 43. Ipak, priprema rehidrationskog obroka, kao na strani 38, može biti bolji izbor ako ste neiskusni sa sondom.

Kljun čiope je jako malen i osjetljiv. Vilične kosti su izuzetno tanke. Nikada ne smijete pokušavati usta otvoriti na silu, posebno ne razmicanjem kljuna. Iako je kljun malen, usta su ogromna i najbolje je izvršiti lagan pristisak na uglove vilica. Može se takođe, pokušati tankim predmetom, na primjer komadom tankog kartona, ući u usta sa strane.

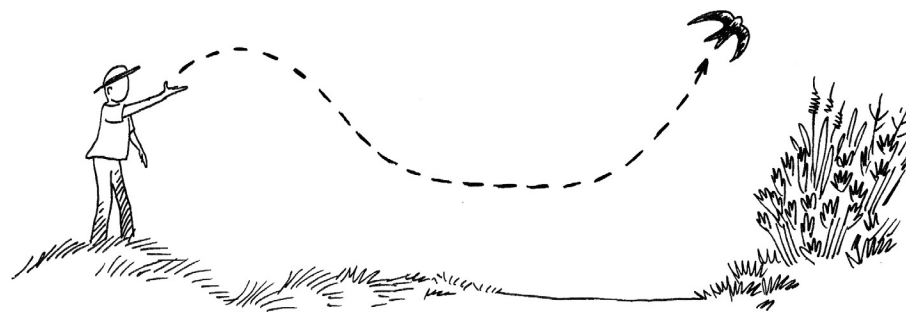
Čim uspijete da otvorite usta iskoristite priliku i ubacite prst sa strane držeći usta otvorena. Onda prstima ili tupom pincetom stavljajte insekte duboko u grlo, glavom naprijed, i pustite pticu da proguta obrok. Vrlo mlade čiope obično pokušavaju da pojedu sve što im dodirne kljun, ali starije neće zijevati u prisustvu ljudi i moraju se hraniti na silu. Zbog toga je dobro znati

da se čiope hrane sa ukupno 20 do 24g insekata dnevno. Ovu količinu insekata treba rasporediti u pet hranjenja tokom dana, sa 4g insekata po obroku. Noću ih nije potrebno hraniti. Ako su ptice jako mršave mogu se hraniti na svakih 1 do 2 sata.

Suplementi - čiope je potrebno redovno davati suplemente zbog optimalnog rasta perja. Jednom dnevno jedan obrok treba da je naprašen vitaminskim, a jedan mineralnim prahom. Jednom nedeljno jedan obrok treba naprašiti kompleksom vitamina B.

Puštanje - čiope su spremne za puštanje kada su sasvim odrasle, odnosno kada je letno perje sasvim izraslo i kada imaju težinu od 40 do 50g. Prije nego što su spremne za poletanje mlade čiope će prestati da uzimaju hranu, snažno mahati krilima i izbacivati povećanu količinu nekada praznog ili poliuriničnog izmeta (za izgled izmeta vidjeti strane 49 do 51). Čiope se pravilno pušta tako što se izabere neko zemljano uzvišenje oko koga se prostire zaravan sa višom travom. Čiope se stavi na otvoren dlan i podigne što više. Ptica treba sama da poleti sa dlana, pri čemu će naglo ponirati, a onda se podići i preletjeti liniju žbunja i drveća. Bitno je da je prostor neposredno oko vas pokriven vegetacijom, jer ukoliko polijetanje ne bude uspješno, čiope će pasti na meki tepih od bilja umjesto na beton, kamenje ili голу zemlju.

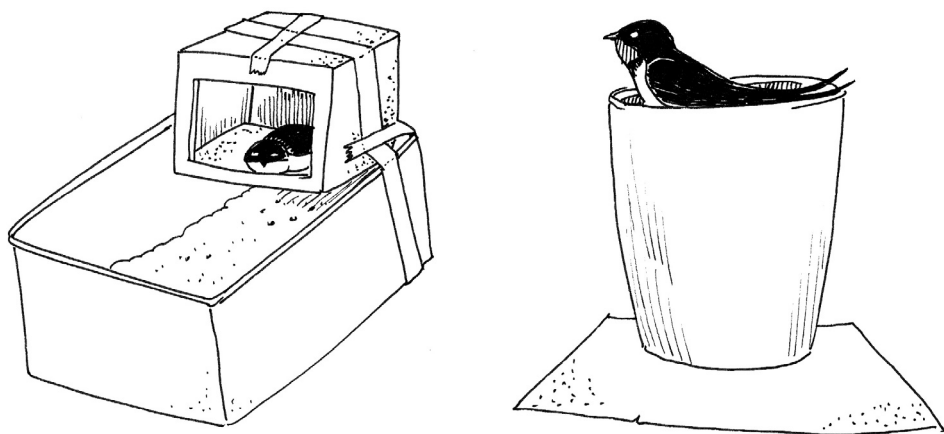
Laste su mnogo manje osjetljive nego čiope, prije svega jer njihov način života nije toliko ekstreman. Laste redovno slijeću i imaju periode odmora. Kvalitet njihovog perja nije od presudne životne važnosti kao kod čiope, i lasta može preživjeti sa nekoliko oštećenih ili nedostajućih pera.

Ali, kao i čiope, nikada nije normalno vidjeti laste na zemlji, sem ukoliko piju vodu ili skupljaju blato i drugi materijal za gnijezdo.

Ukoliko vidite **odraslu lastu** na tlu treba da je odnesete kući i smjestite u neprozirnu kutiju sa papirnim ubrusima na dnu, na kojoj ćete 2/3 otvora prekriti krpom. U kutiju možete staviti i poklopac tegle sa vodom. Najčešći uzrok prizemljenja laste su udarac u staklo ili iscrpljenost. Treba je ostaviti da se odmori od 30 minuta do 3 sata. Poželjno je staviti flašu sa toplom vodom pored ptice. Flaša treba da je na dodir vruća, ali ne toliko da opeče kožu. Nakon toga, ako ptica nije poletjela, potrebna je posjeta veterinaru.

Ukoliko ste našli **mladu lastu** postupite kako je objašnjeno na strani 9. Ukoliko pticu ne možete vratiti u gnijezdo, niti je uspjelo pravljenje zamjenskog gnijezda, potrebno je ručno othranjivanje.

Smještaj - za goluždravce postupiti kako je objašnjeno na strani 12 i dalje. Ukoliko se radi o operjalnoj ptici osmotrite kako biste utvrdili da li se radi o gradskoj ili seoskoj lasti. Gradske laste imaju široku glavu, kraće i zbijenije tijelo, kao i kompaktnija krila. Seoske laste su izduženije, dugih krila i repa. Ukoliko niste sigurni o kojoj se grupi lasta radi, bolje je smjestiti je kao gradsku lastu.

Gradske laste se smještaju u manje kutije u kojima imaju prostora da se okrenu bez pritiskanja krila i repa o stranice kutije. Na prednjoj strani kutije za smještaj napravi se veći otvor tako što se ostavi svega 1.5 cm stranice oko otvora. Na dnu kutije za smještaj stavljaju se papirni ubrusi. Kutija za smještaj se zatim fiksira za vrh unutrašnje stranice kutije za izmet, koja je dovoljno velika da komotno drži kutiju za smještaj. Na dno kutije za izmet se može staviti kalcijumski pijesak za ptice ili samo papirni ubrusi. Ovakvo improvizovano gnijezdo imitira zatvorena gnijezda gradskih lasta. U njemu će se ptić osjećati najkomotnije i nastaviće da vrši nuždu van gnijezda, preko ivice otvora kutije. Čišćenje i održavanje perja čistim je onda veoma lako.

Seoske laste imaju otvorena gnijezda koja izgledaju kao otvoreni balkoni. Ovo se lako može imitirati uz pomoć saksije koja se napuni skoro do vrha, pa se na vrhu postavi meka prostirka ili više presavijenih papirnih ubrusa. Prostor treba da je dovoljno veliki da se ptica okreće bez savijanja i oštećenja na krilima i repu. Ako nemate saksiju sa dovoljno širokim otvorom, možete na njen vrh pričvrstiti duboki plastični tanjir. U tanjir se onda stavljaju papirni ubrusi.

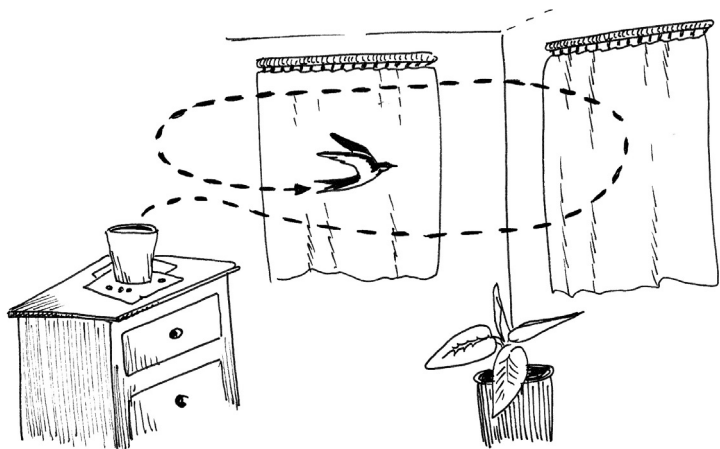
Zamjenska gnijezda za laste treba staviti na oko 1.5 m od zemlje. Obe vrste lasta najviše vole ako se iznad njih nalazi neka streha, tako da ih možete staviti u otvor neke police.

Hrana - laste se mogu hraniti kao insektivorne ptice, kako je objašnjeno na strani 29 i dalje. Laste će tolerisati hranjenje zamjenskom hranom. Iako će im perje biti nešto krtije i više masno, mogu nastaviti normalan život nakon izletanja i, naravno, stvari će se popraviti poslije prvog mitarenja. Sa otvaranjem usta treba biti pažljiv. Iako imaju manja usta treba postupati kao sa čiopama (pogledajte na strani 65).

Suplementi - iako nisu presudni kao kod čiope, isti plan davanja suplemenata se može sprovoditi i kod lasta (pogledajte na strani 66).

Izletanje i puštanje - ukoliko je u pitanju odrasla lasta, možete pokušati puštanje identično kao kod čiope (pogledajte stranu 66). Međutim, ako

ste imali ptica na othranjivanju, procedura je nešto drugačija. Poletanju laste iz gnijezda prethodi intenzivno vježbanje krila. Lasta će se uhvatiti za ivicu gnijezda i, viseći preko nje, snažno mahati krilima. Ovo ponašanje će trajati sedmicu ili sedmicu i po prije prvog leta. Kada primijetite ovo vježbanje krila dobro je gnijezdo staviti na neko otvorenije mjesto i navući zavjese na sve prozore u toj prostoriji.

Laste izlijetaju eksplozivno, i obično se prvi let završava slijetanjem poslije par sekundi. Ovo je jako opasan period za laste jer se u zatvorenom prostoru mogu udariti i povrijediti. Uz sav rizik, lastu ne treba odmah puštati. Kako bi nastavila normalan život po puštanju, ona mora biti u dobroj letnoj kondiciji. Zato mladu lastu treba vratiti u gnijezdo i nastaviti sa hranjenjem. Svakog dana ona će izlijetati sve češće, i njeni letovi po sobi će biti sve duži. Nakon 5 dana primijetićete da je lasta sposobna da, nakon izlijetanja, dugo kruži po prostoriji. Obično je 5 do 7 dana dovoljno da lasta uđe u dobru letnu kondiciju. U tom periodu idealno je da je u što većoj prostoriji, sa što manje prepreka, i sa prozorima na kojima su navučene zavjese. Nakon ovog perioda kondicioniranja, jednostavno širom otvorite prozore irazmaknite zavjese.

Ukoliko ste lastu našli jako daleko od mjesta gdje je othranjujete, na primjer u nekoj ruralnoj sredini, a vi ste došli nazad u grad, bilo bi idealno vratiti je tamo gdje ste je pronašli. Laste su urbane ptice, ali je uvijek bolje pticu vratiti tamo gdje je provela prve dane posmatrajući ponašanje svojih roditelja.

GOLUBOVI I GUGUTKE

Golubovi i gugutke su vrlo specifične ptice zato što ih roditelji u prvih 9 do 12 dana hrane "mlijekom". Ne, to nije mlijeko na koje smo mi navikli, već se radi o gustoj, žučkasto materiji koja nastaje guljenjem specijalnih ćelija voljke. Ova masa je izuzetno bogata hranljivim materijama, a ujedno ptićima daje prvi imunitet. Nakon 9 do 12 dana starosti, ptići golubova i gugutki od roditelja počinju da dobijaju polusvarene sjemenke, kao i enzime za varenje. Već sa 25 dana starosti ptići počinju da jedu sami i sa 35 dana sposobni su da lete i hrane se samostalno.

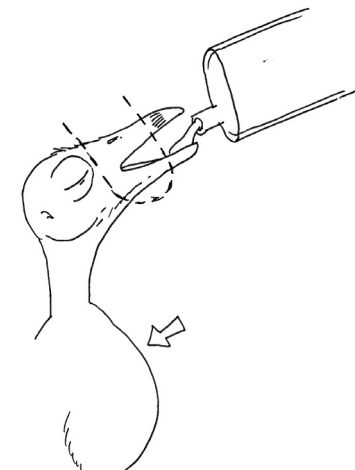
Ove čudesne ptice imaju nevjerovatno brz tempo rasta i napuštaju gnijezdo tek kad su sposobne da lete i prate mužjaka u potrazi za hranom.

Tek izleženi golubovi i gugutke su goli, izuzev mekog žutog paperja koje liči na dlačice, slijepi i sposobni samo da sjede na petama. S obzirom da roditelji imaju samo dva ptića, ukoliko dođe do ispadanja iz gnijezda jednog ptića u periodu goluždravca, potrebno ga je vratiti u gnijezdo. Zamjenska gnijezda rijetko

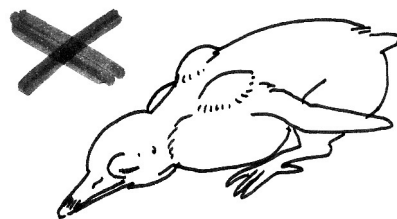
funkcionišu sem ako su oba ptića ispalala i ako se lociraju pravi roditelji. Smještaj ovih ptića je kao i za sve goluždravce - pogledajte na strani 12 i dalje. Higijena je obično ista, s tim što ptići golubova i gugutki gnijezdo formiraju od svog izmeta. Ove ptičice zato često izbacuju izmet u svim pravcima, ali i dalje daleko od sebe.

Ishrana prvih devet dana je najbolje da se obavlja kao za ptice koje se hrane sjemenkama (pogledajte stranu 26 i dalje). Pronalaženje dobre formule za ptiće je često obavezno, jer se radi o bebama koje rastu zapanjujućom brzinom. Prvih šest dana treba krenuti od formule koja je gustine mlijeka, a zatim istu sve više zgušnjavati da bi devetog dana ona bila poput rijetkog pudinga. Hranjenje može biti dosta nezgodno, posebno tokom prvih šest

dana starosti ptića. Ptići su tada još uvijek dosta slabi, mogu aspirirati hranu i trebaju im pauze svakih par sekundi kako bi hranu progutali i došli do vazduha. Najbolje prstima obuhvatiti kljun u korijenu, na šta će ptić odgovoriti otvaranjem usta, a zatim malim špricom polako ispuštati formulu na sam vrh kljuna. Curenje formule za strane, kao i gutanje vazduha su česti. Ukoliko ste u mogućnosti, ptiće u ovom uzrastu bi idealno bilo hraniti putem male sonde - na primjer od bebi sistema (pogledajte stranu 42 i 43). Pošto se koristi formula koja je mnogo tečnija, prilikom hranjenja na sondu, vrh sonde treba spustiti što dublje. Formula obavezno mora biti zagrijana na 37 C. Količinu hrane koju ptić pojede možete pratiti posmatrajući voljku - kesicu koja se prostire sa obje strane

vrata i grudi ptića. Tokom hranjenja treba vrlo nježno opipavati voljku. Ona će biti vaš jedini pokazatelj koliko količinski i koliko često treba hraniti ptića. Nakon hranjenja voljka treba da je puna, ali meka, kao balon koji je 2/3 napunjen vodom. Kada ptić, nakon hranjenja, spusti glavu, pogledajte leđa odmah iza vrata. Ukoliko primijetite

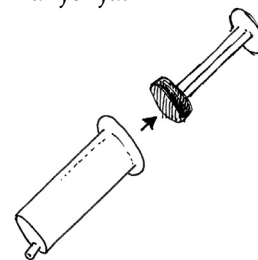
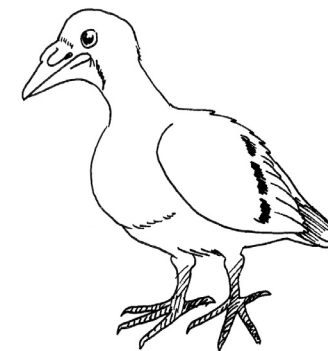
dva izbočenja, kao balončić vazduha, prehranili ste ptića. Morate ga ostaviti da strogo miruje i sačekati da svari hranu. Ovo ne smijete ponavljati. Na previše napunjenoj voljki vremenom se stvaraju proširenja koja se mogu presaviti, izazvati truljenje hrane, upalu, infekciju i smrt. Bolje je manje nahraniti ptića nego previše. Ne zaboravite da je voljka njegova zaliha hrane koju će ptić koristiti u narednom periodu. Zbog toga ptića hranite ponovo samo kad je voljka potpuno prazna. Za razliku od ostalih, ovi ptići se hrane i noću i danju. Kasnije, kada razmak između obroka bude veći, moći ćete se naspavati.

Nakon dana 9, u formulu se mogu dodati mljevene golubije granule. Ovo je odličan izvor ishrane za mlade golubove i gugutke. Ove granule potražite u poljoprivrednim apotekama ili se za njih raspitajte kod golubara. Golubijim granulama možete hraniti ptića čak i kad počne jesti samostalno, kao prvom hranom prije prelaska na sjemenke.

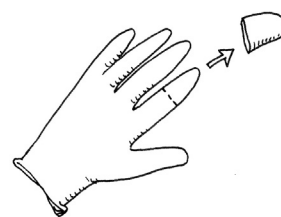
Golubovi i gugutke dobijaju prvo perje oko dana 10. Tada već izrastaju malene "iglice". Naravno, napredak ptića može biti sporiji kod ručnog

othranjivanja. U ovom periodu je obično polako potrebno smanjivati temperaturu, jer već u narednih pet dana ptić će biti dovoljno operjan da sam kontroliše svoju temperaturu. Oko 17. do 18. dana starosti, ptići se podižu na nožice.

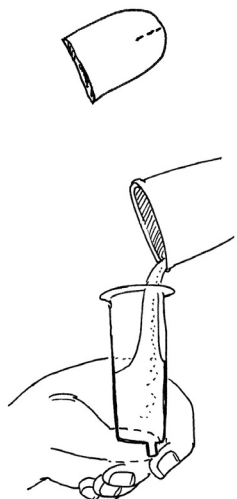
Ovo je najkritičniji period u kome se nađe najviše golubova i gugutki ispalih iz gnijezda. Ovo je ujedno i uzrast kada je ptića moguće vrlo lako vratiti roditeljima, ako ste ih pronašli. Potražite gnijezdo u blizini gledajući gore. Ptić može da hoda tako da je moguće da se udaljio, ali je važno da ga vratite samo što bliže gnijezdu. Čak i podizanje na visinu u blizini gnijezda, samo radi zaštite od predatora, dovoljno je. Golubovi i gugutke su izuzetni roditelji i nastaviće da hrane svoje ptiće bez problema. Ako ne možete vidjeti ili doseći zgodno mjesto da smjestite ptića i primorani ste da nastavite othranjivanje, možete primijeniti novi i lakši način hranjenja. Obično od dana 10 nadalje, golupčići i gugutkice će najbolje jesti koristeći sistem šprica i prsta od rukavice, jer to imitira njihov prirodni način hranjenja.

Uzmite špric i odstranite klip, neće vam trebati. U uzrastu od 10 dana već se može koristiti špric od 20 ml s tim što će ptiću obično biti dovoljno 15ml. Međutim, do uzrasta od 20 dana ptić može piti čak i 30 i 40 ml odjednom.

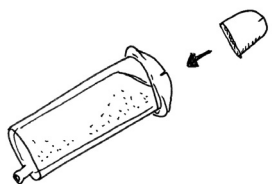

Uzmite debelu hiruršku rukavicu i odsijecite 1/3 prsta, obično je toliko dovoljno. Rukavicu sačuvajte jer možete iskoristiti svaki njen prst, a valjalo bi svake sedmice promijeniti plastičnu čašu, špric i vrh rukavice koju koristite.

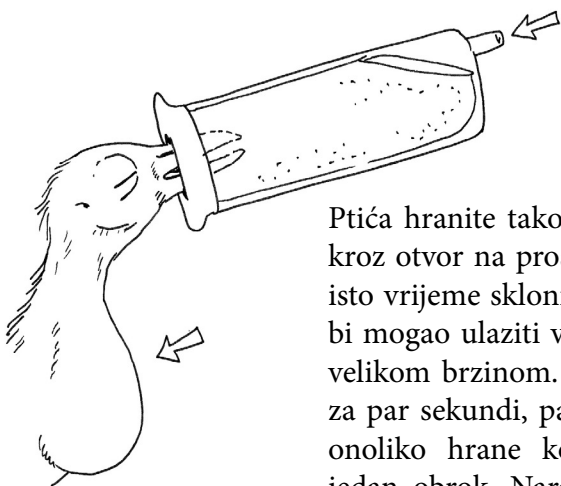

Vrh odsječenog prsta rukavice prosijecite. Otvor treba da bude dovoljan da ptic kroz njega tek može da provuče kljun.

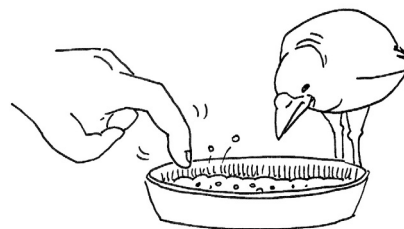
Formulu koju ste pripremili metodom dvije čaše (strana 28), koja je primjerenog sastava, gustine i temperature za golupčića ili gugutkicu, sipajte kroz grlo tijela šprice, pritom kažiprstom držeći otvor šprica zatvorenim. Ukoliko to ne uradite formula će iscuriti napolje.

Na tijelo šprica navucite odsječeni prst rukavice. Pazite da on stoji čvrsto i osigurajte da ne spadne, tako što će te ga pričvrstiti gumicom oko tijela šprica.

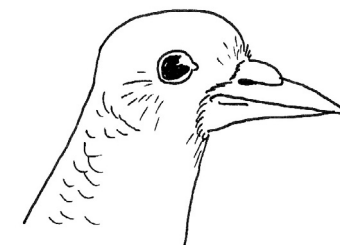
Ptića hranite tako što mu samo uvedete kljun kroz otvor na prosječenom prstu rukavice, a u isto vrijeme sklonite prst sa otvora šprica kako bi mogao ulaziti vazduh. Ptić će jesti sam, i to velikom brzinom. 15 ml formule može nestati za par sekundi, pa je najbolje da u špricu ima onoliko hrane koliko je ptiću dovoljno za jedan obrok. Naravno, pratite voljku kako se ne bi desilo da se ptić prejede. Ovim sistemom moguće je hraniti ptiće od prvog dana, ali treba biti oprezan. Nekada su ptići preslabi da se odjednom izbore sa količinom hrane u špricu.

Kada napune 22 dana ptićima se već može ponuditi sjemenska smjesa za golubove i gugutke. Ona se sastoji od razne sjemenske hrane veličine zrna sirka ili pšenice i veće. Ovu hranu je najbolje kupovati u prodavnicama za kućne ljubimce ili poljoprivrednim apotekama, ali moguće je napraviti je

miješanjem pšenice, raži, ječma, pirinča, ljuštenog suncokreta, crvenog i bijelog sirka, heljde, kukuruza i stočnih grašaka. Golubari vam mogu pomoći sa ovim mješavinama. U tom periodu pticama je potrebno dati i grit za golubove koji će te naći na istim mjestima gdje i hranu, kao i staviti im posudu sa vodom. Golubove i gugutke je rijetko potrebno podsticati da sami počnu da jedu sjemenke, ali ako postoji neki problem, možete sjemenke staviti u poklopac tegle i prstom imitirati kljuckanje. Kao još jedan dobar dodatak ishrani u uzrastu od 15 dana i dalje, ptićima možete ponuditi smrznuti grašak koji ste prije toga odmrzli polusatnim potapanjem u vrućoj vodi iz česme. Ukoliko je potrebno da ručno hranite mladog goluba ili gugutku od 15 i više dana starosti, odmrznuti grašak može biti dobar prvi obrok. Ptice u tom uzrastu će nekada odbiti špic, tako da davanje graška, zrno po zrno, može biti manje stresno i lakše prvo hranjenje. Dobro bi bilo grašak prethodno oljuštiti. Ovako pripremljen grašak ne samo da će nahraniti ptića već će ga i rehidrirati. Ovo nije zamjena za obrok već samo dodatak ishrani ili ispomoć.

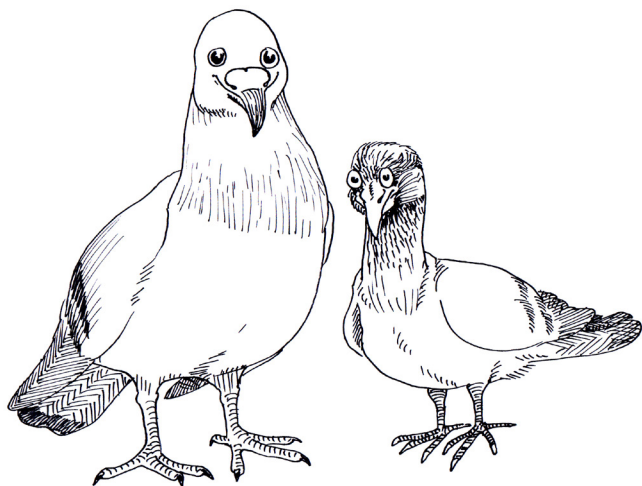
Od dana 22 pa nadalje, ptić će sve više izgledati kao odrasla ptica. Nakon dana 25 jedini znak raspoznavanja su tamne noge, tamne oči i karakterističan kljun koji je i dalje širok i mekan. Nakon dana 25 treba pogledati ispod krila ptića.

Ako je ptić potpuno operjao ispod krila, bez tragova rastućeg perja ili golih mjesta, spreman je da se hrani potpuno samostalno. Iako je zreo, bilo bi dobro hraniti ga još jednom ili dva puta dnevno. Najbolje prvo hranjenje da bude poslije podne, što će ga ohrabriti da prije toga jede sam, a posljednje hranjenje pred samo spavanje. Ptić će sam početi da odbija

formulu kada za to dođe vrijeme. Iako pišti i traži da jede, čim ubaci kljun u špric, počne snažno da stresa glavom kao da je pojeo nešto loše. Čim primijetite ovo ponašanje, dohranite ptica svaki drugi dan ili prestanite sa dohranjivanjem.

Ručno othranjeni golubovi i gugutke znaju neko vrijeme da se vraćaju kod vas nakon izlijetanja. Imaju veoma dobru orijentaciju, i to su ptice koje se ne mogu izgubiti. Ovi povraci mogu trajati i nekoliko mjeseci, ali već poslije prvih par dana provedenih sa divljim pripadnicima svoje vrste počće da vas se plaše. Možete im bez bojazni ponuditi hranu i vodu, jer čim polno sazru, što se dešava sa sedam i više mjeseci starosti, napustiće vašu terasu. Nemojte se iznenaditi ako vam dovedu svog parnjaka, ili ako vam mužjaci dovedu svoje piliće. Za vas ih vezuju samo lijepe uspomene.

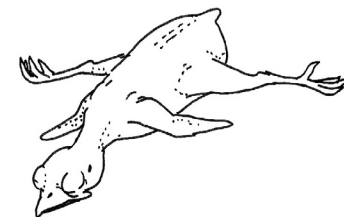

NEKI OD NAJČEŠĆIH PROBLEMA

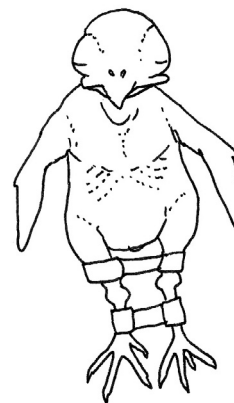
U ovom priručniku neće biti riječi o saniranju rana, povreda, infekcija i bolesti ptica. Iako ne sumnjamo u vaše mogućnosti, ipak je vrlo lako napraviti grešku koja ptica može koštati života ili ga učiniti invalidnim. Zbog toga je veterinar ili pomoć stručnih lica neophodna.

U moru stvari koje mogu krenuti naopako, postoje i neke koje su česte ali se mogu relativno bezbjedno riješiti bez velikog znanja ili iskustva. Ovi problemi su:

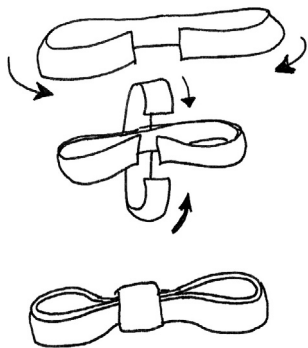
Raskrečen stav - tokom prvih dana života ptice, ukoliko gnijezdo nije napravljeno na odgovarajući način, ili roditelji loše leže na mladima, dolazi do deformacije kukova, pri čemu jedna ili obe noge počnu da štrče sa strane tijela ptice. Kada se raskrečen stav javi, ne može se sam od sebe ispraviti, i što je ptic stariji to je potrebno duže vrijeme da se zglobovi vrate u normalan položaj. Kod starijih ptica raskrečen stav može biti tako uznapredovao da noga štrči naopako ispod krila - ka leđima, a dolazi i do deformacije karlice, grudne kosti, pa čak i krila - jer se ptica kreće na krilima.

Rješenje ovog problema je vrlo jednostavno i sastoji se od stavljanja jednostavnog bandaza koji će držati noge u ispravnom položaju. Ovaj

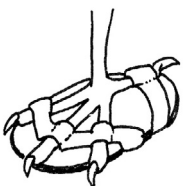
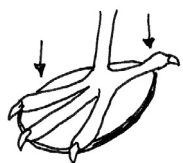

bandaž se može napraviti od veterinarskog fleksi zavoja, flastera ili bilo kod drugog materijala za koji je važno da se pretjerano ne razvlači, ne nadražuje i ne grebe osjetljivu kožu ptica i ne skuplja vlagu. Ukoliko se koristi flaster, trake koje idu oko nogu ptice se pripremaju od presavijenog flastera na način da se njegove ljepljive strane dodiruju, tj da nema ljepljivih dijelova koji će se zalijepiti za kožu ili perje ptice. Zavisno od težine deformacije nekada je potrebno postaviti samo jedan bandaž, ili iznad ili ispod članka.

Bandaž za nožice najviše podsjeća na male okove koji drže noge skupljene. Prva traka ide oko nožica, a onda se središnjom trakom pričvrsti prva traka tako da se ne može otpustiti. Prva traka može biti od neljepljivog materijala, ali druga traka mora dobro da zalijepi i drži prvu traku. Najbolje je da vam neko pomogne i pridrži pticu prilikom stavljanja bandaža, jer će te morati lagano staviti nogice u ispravan položaj. Zavisno od toga koliko dugo ovo stanje traje, zglobovi

već mogu biti rigidni i morate raditi vrlo pažljivo kako ne bi došlo do pucanja zgloba. Nakon što su nožice postavljene u što prirodniji položaj, postavlja se bandaž. Bolje par puta dotjerati položaj bandaža nego uraditi nešto pogrešno. Ptičica će bandaž nositi dvije do četiri nedelje, nekada i šest. Bandaž se može skinuti kada ptica, nakon skidanja bandaža, sama drži noge u ispravnom položaju. Bandaž nije stresan za pticu, štaviše, neke ptice prohodaju odmah po postavljanju bandaža.

Ukoliko raskrečen stav traje dugo, može doći i do deformacije prstiju i ptica može stajati na savijenim prstima ili na strani stopala. U tom slučaju treba isijeci komad tvrdog kartona tako da se na njemu stopala mogu staviti u ispravan položaj, pri čemu nokti prstiju taman prelaze preko ivica kartona. Prsti se onda pričvrste flasterom za karton. Bitno je da flaster ne lijepi jako, a ako dođe do jake adhezije flastera za kožu ptice flaster se može skinuti sa malo medicinskog benzina. Medicinski benzin koristite u jako provjetrenim prostorijama.

Ove ortopedske cipelice ptica će nositi dve do tri sedmice. Tokom cijelog tretmana treba pratiti da se bandaži ne isprljaju izmetom i ukoliko se izmet zavuče između bandaža i kože treba ga odmah odstraniti. Zaglavljeni izmet može vrlo lako dovesti do iritacije kože i stvaranja inficiranih rana. Pazite da bandaž nije previše tijesan i ne dovodi do otoka.

Usporeno varenje - pothlađenost, dehidriranost, dugo gladovanje, davanje neodgovarajuće hrane ili promjena hrane kod ptica može izazvati usporenje ili prekid varenja. Kada se to desi hrana ubrzano počinje da truli i, ukoliko dođe do truljenja hrane u želucu ili voljci, potrebna je posjeta veterinaru kako bi se pokvarena hrana izbacila napolje. Kada se hrana već pokvari, nema načina da se aktivira varenje dok god je stari sadržaj prisutan u organima za varenje. Zato rad organa za varenje treba pratiti i reagovati odmah kad se primijeti da se ptica prazni rjeđe ili da rjeđe uzima hranu. Najčešći razlog usporenog varenja kod ptića je davanje hrane kada su dehidrirani ili im je previše hladno, kao i davanje hladne hrane.

Lijek je vrlo jednostavan. Za sve ptice može se koristiti organsko jabukovo sirće od divljih jabuka, ili još bolje "apple cider vinegar", odnosno sirće od sajdera od jabuka (sajder ili cider je alkoholno piće). Dovoljno je dodati jednu do tri kapi u formulu, i to obično pomogne u pokretanju hrane. Kod ptica koje se hrane isključivo pincetom, kao što su ptice koje se hrane mesom, mora se sondom dati vodeni rastvor jabukovog sirćeta. Dodavanjem jedne kafene kašike jabukovog sirćeta na pola litra mlake vode dobija se rastvor koji se može čuvati cijeli dan. Količina rastvora koja se daje je 0.2 ml za male ptice veličine vrapca, 0.5 ml za ptice veličine čvorka, 1 ml za ptice veličine goluba i 2-3 ml za velike ptice. Može se davati svakodnevno, ali kod produženog davanja dovodi do smanjenja korisnih bakterija u digestivnom sistemu, pa je potrebno nadoknaditi ih probiotikom.

Za ptice koje se hrane sjemenjem, kao i za svaštojede, digestivni sistem se može pokrenuti i sosom od jabuka. Jedna srednja slatka jabuka se oguli i isiječe na tanke listiće. Doda joj se pola supene kašike limunovog soka i lagano se krčka na niskoj temperaturi. Jabuka treba da se potpuno skuva i skaši, a može se i izblendati u blenderu. Dobija se glatka gusta masa koja se može čuvati 12 sati. Daje se pticama bez ograničenja, špricom umjesto formule. Osim što pokreće spore voljke, sos od jabuke daje i malo šećera i energije ptičicama koje zbog problema sa varenjem gladuju.

Spoljašnji paraziti - kada dođe do vas, skoro svaka divlja ptičica će na sebi imati spoljašnje parazite. Sitne pjevačice obično imaju crvene grinje, dok golubovi, gugutke i korvide nose larve i adulte konjske muve, kao i ptičje vaši. Krupnije ptice često vrve od vaši koje su specifične za vrstu

na kojoj parazitiraju. Ovi nametnici nisu opasni za čovjeka, sa izuzetkom crvenih grinja, koje liče na mljeveni biber. Crvene grinje mogu ujedati ljude, mada ne mogu preživjeti od njihove krvi. Da biste se riješili ovih nametnika najbolje je koristiti sredstvo na bazi permetrina. 1% rastvor permetrina je izuzetno siguran za ptice. Čak je moguće tretirati i goluždravce tako što se rastvor nanese na štapić za uši, pa se namaže ispod krila i na bokove ptičice. Izbjegavajte glavu, oči, uši, nosne otvore i kljun ptice.

Većina spoljnih parazita neće napustiti pticu ukoliko je ona dobro ugrijana. Kad je ptica loše i kada joj pada temperatura, spoljni paraziti u rojevima napuštaju perje.

Izuzetak su crvene grinje koje odmah silaze sa ptice. Crvene grinje dan provode u podlozi, a noću izlaze da piju krv. Obasjani svjetlom, ovi paraziti brzo mile sa ptičice tražeći mračne pukotine da se sakriju.

Najbolje je odmah po preuzimanju ptice potražiti ovo sredstvo u prodavnicama za kućne ljubimce i tretirati i pticu kao i njenu okolinu i podlogu. Neka sredstva za spoljne parazite za sisare mogu biti otrovna za ptice, pa uvijek nađite sredstvo koje je provjereno sigurno za upotrebu na pticama.

Unutrašnji paraziti - svaka divlja ptica ima unutrašnje parazite. Za razliku od spoljnih parazita, unutrašnji paraziti ptica žive u simbiotskom odnosu sa njihovim crijevnim bakterijama. Mlade ptice se inficiraju od roditelja, tokom prvih hranjenja. Parazitska jaja se legu u crijevima, i broj glista ili pantljičara dostiže maksimum u periodu poletarca ili kad ptica ustane na noge. Ubrzo zatim, imuni odgovor ptice počinje da suzbija parazite i svodi ih na malu, ali trajno nastanjenu populaciju. Kada divlja ptica ima mali broj crijevnih parazita, to joj ne predstavlja problem i ne treba ih dirati, kako ne bi izgubila imunitet. Parazite obično primijetimo kao jajašca u izmetu u periodu poletarca ili kao mrtve odrasle gliste izbačene nakon terapije antibioticima. Ukoliko je ptica živahna, fino ugojena i dobrog apetita, unutrašnje parazite je najbolje ostaviti na miru. Ipak, u slučaju pojave mršavosti, proliva, povraćanja, izbacivanja živih parazita i velikog broja jajašaca, vrijeme je za čišćenje. Obično se preporučuje levamizol, ali on jako teško pada većini ptica i izaziva dugotrajna povraćanja. Kao prirodna alternativa tu je bijeli luk. Prvog

dana se dva češnja bijelog luka zgnječe i ubace u jedan litar vode. Ostave se pola sata do sat vremena, bijeli luk se izvadi a voda ponudi pticama kao jedini izvor vode za piće. Čim ste primijetili da je ptica pila, sklonite vodu sa bijelim lukom i stavite čistu vodu za piće. Narednog dana umjesto dva češnja zgnječite i stavite tri, pripremite rastvor i ponudite ga pticama na isti način. Nastavite da pticama dajete vodu sa bijelim lukom tokom četiri do šest dana, nastavljajući sa punom dozom - 3 češnja na jedan litar vode ili dva češnja na pola litra vode. Oko četvrtog ili šestog dana primijetićete mrtve parazite u izmetu, kada je ujedno vrijeme da prestanete sa tretmanom.

Bijeli luk je prirodan način da se odstrane čak i unutrašnji paraziti rezistentni na lavemizol. Ptice ga odlično podnose i djeluje ujedno kao i antibiotik. Nažalost, upravo to antibiotsko dejstvo može dovesti do smanjenja broja korisnih bakterija u digestivnom sistemu ptice pa, ako se javi proliv, ptici treba dati probiotik .

Krvava pera - ukoliko dođe do povrede pera koje raste, ono može početi intenzivno da krvari. Reagujte brzo i na mjesto koje krvari nanesite gustin. Stavite veću grudvicu gustina i pritisnite. Ukoliko ne dođe do zaustavljanja krvarenja, ili ptica neprestano povređuje isto pero i otvara krv, najbolje je povrijeđeno pero iščupati. Baza povrijeđenog pera se premaže alkoholom, mjesto gdje je pero usađeno se fiksira tako što se prstima pridržava tkivo koje okružuje pero. Uz umjerenu silu pero se čupa u pravcu njegovog rasta, dakle bez savijanja ili okretanja. Čim se pero iščupa na folikul se stavlja spoljni antibiotik i gustin, ako rana krvari. Nakon čupanja krvarenje je značajno manje, i obično se javi jedna kapljica krvi u samom folikulu.

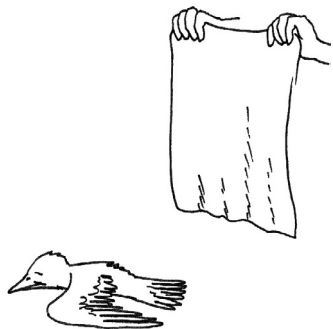
Većina krvavih pera, nakon inicijalnog krvarenja, sasuši se sama. Vremenom ova pera postaju labava u folikulu i ptica ih izvadi sama kada za to dođe vrijeme. Uvijek treba pokušati izbjeći čupanje, posebno velikih pera u krilima i repu. Nakon čupanja ova pera mogu izrasti deformisana ili može doći do stvaranja cista.

Plitke ogrebotine nastale kod vas - ukoliko rana krvari treba je pritisnuti čistom gazom dok krvarenje ne prestane. Tada mjesto možete premazati propolis kapima za bebe.

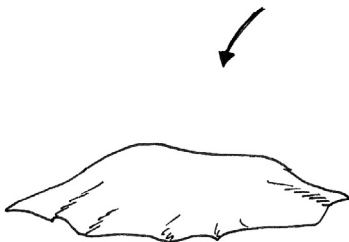
RUKOVANJE ODRASLIM PTICAMA

Ukoliko vam se desi da pronađete odraslu pticu kojoj je potrebna pomoć i prepušteni ste sami sebi da je transportujete kod veterinara, postoje načini da izbjegnute dodatni stres i povrede i za vas i za pticu. Imajte u vidu da čak i provjeren sistem može da omane, kao i da su neke ptice jako opasne i mogu vas ozbiljno povrijediti. Prilikom hvatanja, čak i ptica koja izgleda izuzetno loše može dobiti dodatnu snagu i pružiti vam jak otpor. Pritome će se ptice često jako oglašavati pokušavajući i na taj način da vas ometu u namjeri da ih uhvatite. Kada ste primorani da rukujete opasnim pticama, kao što su velike grabljivice, uvijek pokušajte da pronađete stručnu pomoć, makar to značilo dugo čekanje kraj ptice. Ovdje će biti prikazani neki načini hvatanja koji će vas informisati o glavnim opasnostima i kako ih možete neutralisati.

HVATANJE MALIH I SREDNJIH PTICA

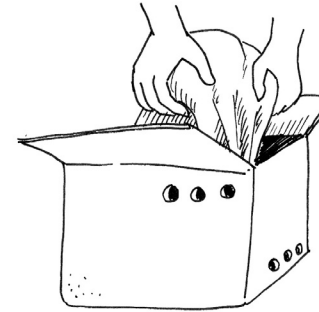
Najbolji način da hvatate ptice jeste uz pomoć krpe. Nemojte birati previše debelo i teško platno jer ono može dodatno povrijediti pticu svojom težinom. Priđite ptici lagano i bez naglih pokreta, najbolje s leđa.

Brzim pokretom prebacite platno preko ptice.

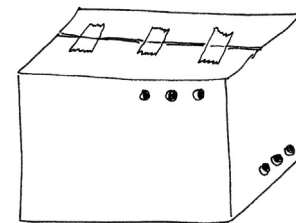
Brzo i odlučno umotajte pticu u platno gurajući krajeve krpe ispod ptice. Cilj vam je da ptica što manje maše krilima i tako se dodatno povređuje i oštećuje perje.

Stavite pticu zajedno sa krpom u kutiju na kojoj su izbušene rupe. Možete blago olabaviti stisak, ali pazite da ptica ne pobjegne. Ukoliko koristite transporter, u potpunosti ga prekrijte krpom.

Zatvorite poklopac kutije i popuštajući stisak na ptici, probajte da izvučete krpom. Ako ne možete jer se ptica drži nožicama ili je previše zapetljana u krpom, probajte blago da protresete krpom i lagano je povlačite ka sebi. Ako ste primijetili da se ptica u kutiji oslobodila krpe, možete je i ostaviti unutra sa njom.

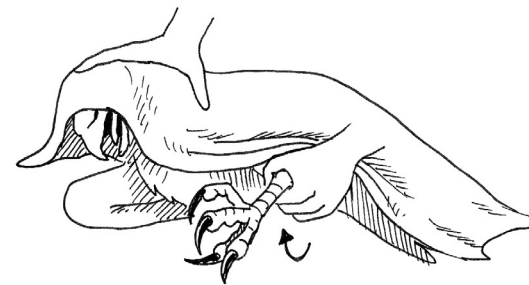

U čemu god transportujete pticu - dobro to osigurajte. Poslije perioda mirovanja, ptica može naglo da počne da udara o zidove i poklopac kutije.

HVATANJE VEĆIH PTICA, GRABLJIVICA I LEŠINARA

Ove ptice, posebno velike grabljivice, mogu vas ozbiljno povrijediti, i zato budite veoma oprezni. Glavno oružje grabljivica su noge. Iako kljun može da vas rasiječe, stisak noge grabljivice, posebno ako vas uhvati za tijelo, može biti i smrtonosan. Ptice će uraditi sve da vas zastraše, jako se oglašavati, udarati krilima, kljunom, pokušavati da vas uhvate nogama. Pokušajte im prići sa leđa i iz daljine na njih baciti krpu.

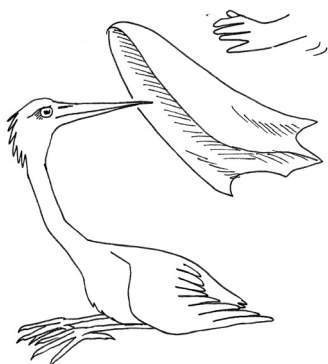
Držeći pticu u položaju okrenutu ka zemlji locirajte i izvucite noge. Uхватite odmah iznad prstiju i držite noge dobro bez obzira ako se ptica u međuvremenu opustila. Čim osjeti da popuštate stisak, ptica će pokušati da se iskobelja. Ako ste zgrabili jednu nogu, jako je važno da vidite gdje je druga, jer ste u najranjivijem položaju. Dok držite jednu nogu, ptica vas drugom nogom može uhvatiti za ruke.

Čim krpa padne na grabljivicu reagujte brzo i fiksirajte njeno tijelo i krila ka zemlji. Želite spriječiti da se ptica oslobodi, okrene na stranu ili na leđa kako bi vas dohvatila nogama. Ove ptice mogu imati nevjerovatnu snagu, posebno u krilima. Ako osjetite da će se ptica osloboditi bolje odustanite i pokušajte da naćete pomoć. Upozorite sve osobe u blizini, ili koje žele da vam pomognu, o opasnostima i na šta da obrate pažnju. Takođe im recite da vam glasno najave ako su povrijeđeni ili će odustati od držanja ptice.

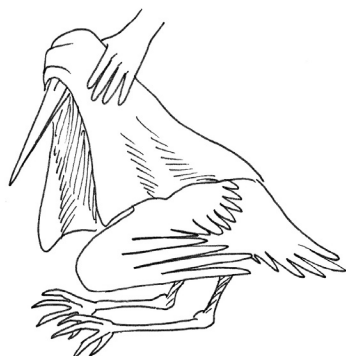

Podignite pticu jednom rukom držeći je za vrat odmah ispod kljuna, a drugom rukom za noge. Pribijte pticu uz sebe kako ne bi mogla da raširi krila i udari vas njima, ili se dodatno povrijedi. Okrenite glavu od ptice. Najbolje je da je držite sve vrijeme dok vas neko vozi kod veterinaru. Ukoliko to nije moguće, pticu možete smjestiti u odgovarajuću kutiju ili transporter. Transporter treba da bude mali, da ptica može da stane u njega ali ne i da se okrene ili raširi krila. Svi otvori na transporteru trebaju da budu pokriveni krpom. Tokom transporta u kutiji ili transporteru, ptice mogu da polome letna ili repna pera.

HVATANJE VODENIH PTICA

Glavno oružje većine vodenih ptica je njihov kljun. Pridite ptici sa leđa i nabacite krpu iz daljine ciljajući na glavu ptice.

Čim krpa padne na pticu reagujte brzo i stabilizujte glavu. Nerijetko, ptica će pokušati da ustane ili širenjem krila da skinje krpu sa sebe. Budite pažljivi: iako su snažne, ove ptice imaju osjetljiv skelet.

Uхватite pticu za kljun i pribijte je uz sebe držeći joj noge. Položaj lakta treba da je takav da sprečava da ptica raširi krila. Okrenite glavu od ptice. Vodene ptice će, kada se osjećaju ugrožene, napadati upravo glavu i oči napadača. Ukoliko ptica ima razvijene nozdrve, možete je držati za zatvoren kljun, ali ako nema, treba da ubacite jedan prst u kljun ptice i da ga držite blago otvorenim cijelo vrijeme tokom transporta. Vodene ptice obično imaju jako oštre ivice kljuna, pa stabilizujte glavu dobro kako se ne biste posijekli. Transport se vrši kao kod grabljivica.

Osnovno pravilo je da, ako možete uhvatiti odraslu pticu, nešto nije u redu sa njom. Takve ptice, ukoliko nema nikakve ovlaštene institucije ili stručnjaka koji vam može pomoći, treba odmah odnijeti veterinaru. Imajte u vidu da neke od ovih ptica mogu imati oboljenja opasna za čovjeka pa se konsultujte sa veterinarom o daljim postupcima ako se utvrdi da je zaista oboljela. Da bi ste se zaštitili tokom hvatanja i transporta, pokušajte da imate što manji direktan kontakt sa pticom, posebno ako imate povrede. Većina bolesti traži bliski i produženi kontakt sa pticom - kljun na usta, unošenje tjelesnih tečnosti ptice u vaš nos, oko ili usta, ili krv na krv, tako da je šansa za prenos bolesti, uz praktikovanje opreza i higijene, mali. Nakon kontakta sa pticom odmah dobro operite ruke sapunom i vodom, a po dolasku kući promijenite garderobu.

Veterinarsko liječenje ptice može biti skupo, i obično uključuje pregled, RTG snimak, mikrobiološka testiranja i lijekove. Budite svjesni ovih troškova i informišite se o njima na početku.

Ukoliko se odlučite da preuzmete na sebe brigu i liječenje, morate se dobro informisati o uslovima smještaja i ishrane. Odrasle ptice se ne smiju stavljati u kavez jer će u njemu sigurno doći do povrede i loma letnih i repnih pera. Ukoliko na raspolaganju imate samo kavez ili boks, prekrijte ga sa svih strana krpama. Bolesne ptice je najbolje držati u minimalno opremljenom smještaju, na pelenama prostirkama i praktikovati strogu higijenu. Ne dozvolite da se izmet osuši i spraiši, čistite ga redovno.

Odrasle ptice moraju uvijek imati dostupnu svježvu vodu, a ukoliko se voda zaprlja izmetom, odmah je promijenite.

Odrasle ptice će jesti samo njima poznat plijen i odbijaće hranu koju ne sreću u prirodi. U slučaju da u potpunosti odbijaju hranu, morate ih hraniti na silu. Tada je najbolje zamotati ih u krpu da im viri samo glava, pažljivo otvoriti kljun i paziti da hrana ne dospije u dušnik. Ovo je posebno važno ako ptica vraća hranu tokom hranjenja ili povraća hranu nakon hranjenja.

Veterinar će vam propisati lijekove ako bude potrebno. Neki od lijekova se moraju davati injekciono, svakodnevno. Imajte u vidu svoje radne obaveze i konsultujte se sa veterinarom da li je isti lijek moguće dati kao depo preparat ili u obliku koji se može davati preko vode i hrane.

Informišite nadležne institucije ukoliko odlučite sami da liječite divlju pticu. Čak i ako nema ovlaštenog prihvatilišta ipak su potrebno posebne dozvole za privremno držanje divljih ptica.

MALA ISPOMOĆ U IDENTIFIKACIJI PTICA

Mladi češljugar
(*Carduelis carduelis*)
Ishrana isključivo
sjemenskom
hranom

Mladi vrabac
(*Passer domesticus*)
Kao ptica se
hrani insektima,
kasnije prelazi na
sjemensku hranu

Mladi čvorak
(*Sturnus vulgaris*)
Skoro potpuno
insektivoran

Mlada svraka
(*Pica pica*)
Svaštojed

Mladi ćukovi
(*Otus scops*)
Ishrana krupnim
insektima i sitnim
kičmenjacima
(noćna grabljivica)

Mladi osičar
(*Pernis apivorus*)
Ishrana insektima
i sitnim
kičmenjacima
(dnevna
grabljivica)

Lijevo mladi sivi galeb
(*Larus michahellis*)
Desno čapljica
(*Ixobrychus minutus*)
Obje ptice vodenih staništa sa raznovrsnom ishranom beskičmenjacima i kičmenjacima

Gradska lasta
(*Delichon urbicum*)
Insektivorna

Mlada čiopa
(*Apus apus*)
Insektivorna

Mladi golub
(*Columba livia*)
Ishrana sjemenskom hranom

Mlade seoske laste
(*Hirundo rustica*)
Insektivorne

Mlada gugutka
(*Streptopelia decaocto*)
Ishrana sjemenskom hranom.

O autorki

Bjanka Prakljačić je rođena u Mostaru u Bosni i Hercegovini. U vihoru rata stigla je sa porodicom u Podgoricu, gdje je ubrzo upisala prvi razred osnovne škole. Školovanje je nastavila u JU Medicinskoj školi, takođe u Podgorici, nakon čega je odlučila da studije posveti onome što najviše voli, živom svijetu naše planete. Završila Biološki fakultet u Podgorici, a već tokom studija, slobodno vrijeme je posvećivala životinjama. U periodu Bjankinog odrastanja Podgorica je imala mali broj prodavnica za kućne ljubimce i mali broj veterinarskih ordinacija. Ovo stanje je inspirisalo da potraži načine kako pomoći životinjama sa onim što je dostupno i promijeniti razmišljanje i pristup prodavcima životinja. Baveći se prvo akvaristikom, od kupca postala je mali savjetnik za bolesti riba, a akvarijum pretvorila u malu bolnicu u kojoj su oporavljane ribice za koje su prodavci smatrali da nema nade. Sa akvaristike ubrzo prelazi na ptice. Ove "nebeske ribe" su je oduvijek fascinirale. U nedostatku prihvatilišta u Crnoj Gori, započinje oporavak divljih ptica u skromnom prostoru u kom živi. Ovaj hobi polako prerasta u veliku obavezu i kroz Bjankin stan prolaze na stotine ptica. Boreći se i dalje sa nedostatkom opreme, hrane, lijekova, dijagnostičkih sredstava, Bjanka skuplja malu riznicu improvizovanih i doniranih sredstava, povezujući se sa ljudima širom svijeta. Bjankin jedini san je da država u kojoj živi otvori prihvatilište za divlje životinje.

Delegacija EU u
Crnoj Gori

Ovu publikaciju je finansijski podržala
Evropska unija u Crnoj Gori